

REVISTA · ILUSTRATA ·

COSINZEANA

REDACTIA · SI · ADMINISTRATIA
 · CLUJ · PIATA · CVZA-VODA · 16 ·

DIRECTOR ȘI REDACTOR: SEBASTIAN BORNEMISA
 Primii colaboratori: Al. Hodoș, Sept. Popa și Gh. Stolca

Abonamentul se plătește înainte. Un an Lei 180—, jumătate de an Lei 100—, un număr Lei 10—
 Pentru institutii de stat, particulare și străinătate Lei 240— pe un an

Univ. "Petru Maior" Tg. Mureș

APARE DE DOUĂ ORI PE LUNA

Simeon Bărnăuțiu

— Șasezeci de ani dela moartea lui —

Sămbătă, în 24 Mai, se împlinesc șasezeci de ani dela moartea lui *Simeon Bărnăuțiu*, sufletul mișcărilor naționale românești, de a cărui nume este strâns legată mai ales amintirea măreței zile de 3/15 Maiu. O figură luminoasă a generației dela 1848, generație care se nutria cu idealuri și muncia numai pentru binele și fericirea neamului.

S'a născut în Boșca-română, județul Sălaj, în anul 1808. Studiile secundare și-le-a făcut în Carei și Blaj. După terminarea cursului filozofic și teologic, în anul 1831 ajunge profesor de istorie și filosofie, iar mai târziu secretar al episcopului Leményi. Talentul său extra ordinar și spiritul său comunicativ au contribuit, ca tânărul profesor în scurtă vreme să devină omul cel mai popular în Blaj și apoi, în tot Ardealul, lubit de colegii săi profesori și adorat de cei 400 de elevi ai școalelor din Blaj, era considerat ca un fruntaș al generației tinere de pe atunci, care și-a însușit toate principiile naționale pe care le propovăduia de pe catredă și afară de catedră. Încă în viață a fost profetul Ideii naționale.

În anul 1843 a trebuit să părăsească Blajul. În Joia mare, episcopul Leményi a exclus pe un teolog dela cerimonialul spălării picioarelor. Ceilalți teologi s'au solidarizat cu teologul exclus și astfel, episcopul a trebuit să renunțe la tradiționala ceremonie a catedralei din Blaj. A urmat un proces lung, care s'a încheiat abia în 1845. Teologii din anul al IV-lea au fost eliminați, iar profesorii, cari s'au solidarizat cu ei, între cari și Simeon Bărnăuțiu, au fost lipsiți de catedră și expulzați din Blaj.

Părăsind Blajul, Bărnăuțiu se retrace la Sibiu. Aici îl ajung evenimentele anului 1848. În aceste momente rolul lui era foarte mare. Mișcarea unionistă s'a întins și în Ardeal, ungurii strigau: „uniunea sau moarte”, iar sașii s'au împărțit în două partide. Între români se aflau unii, cari se învoiau la uniune condiționată cu Ungaria. Atunci în calitate de conducător al tinerimei

academice române din Sibiu, Bărnăuțiu a dat o proclamație, în care cerea înarticulară națiunii române în legile Transilvaniei. Chestia uniunii să o dezbată dieta provincială, în care și națiunea română să-și aibă reprezentanții ei.

„Până-când întreaga națiunea română, — spunea proclamația — nu va fi reprezentată în dieta, protestăm împotriva oricărei uniuni. Să fie blestemat românul, care af îndrăzni să se învoiască la uniune, înainte de-a fi recunoscut elementul românesc ca națiune politică”.

Pe urma acestei proclamații antiunionismul a devenit punctul cardinal al programului politic la români.

La Duminica Tomii, în anul 1848, s'a ținut în Blaj o adunare pregătită de marea adunare dela 3/15 Maiu, al cărei suflet a fost Bărnăuțiu. Ca o dovadă a popularității de care se bucura marele tribun reproducem, — după G. Barițiu, descrierea sosirii lui la Blaj: „După amiazi se mai văzu un spectacol memorabil. Simeon Bărnăuțiu venind dela Sibiu ajunsese la comuna vecină Mănărade. Aflându-se de venirea lui până acolo tribunii trimiseră trăsura ca să-l aducă și îi ieșiră întru întâmpinare cu toată mulțimea. La intrare poporul voia să-i desprindă caii, să-l ducă în triumf. Atunci Bărnăuțiu surprins se scoală în picioare și le zice: „Acuma fraților nu este timpul, ca să bângăm pe oameni în jug, ci ca să-i scoatem. Lăsați dară să tragă vitele, că voi ați tras destul. Acum să fim oameni liberi”.

Bărnăuțiu era blând la înfățișare, dulce și ales la vorbă, sincer și nefățărît în toate acțiunile lui. De aceea poporul român îl privea ca pe un adevărat apostol și îl asculta cu pietate. La adunarea din 3/15 Maiu Bărnăuțiu a fost vice-președinte împreună cu Gheorghe Barițiu. Programul politic de 16 pncete formulat în rezoluția acestei adunări, e aproape în întregime opera lui.

În timpul luptelor între români și unguri Bărnăuțiu, ca vice-preșe-

dinte al comitetului național sta în Sibiu, de unde conducea acțiunea.

Când ungurii au intrat în Sibiu abia a scăpat fără să fie prins și a trecut Carpați la Râmnicul-Vâlci. Aici a fost arestat de ruși, cari însă, l'au liberat încurând. S'a dus apoi la Viena, unde a stat până la începutul anului 1850, lucrând împreună cu alți fruntași pentru susținerea dreptelor cereri ale românilor. Trudă zadarnică. Austria a uitat serviciile făcute de români.

Ne mai având ce căuta în Transilvania, Bărnăuțiu s'a dus în Pavia, unde, completându-și studiile iuridice a luat titlul de doctor. În anul 1854 la propunerea Ministerului Moldovei ocupă catedra de filosofie la gimnazul din Iași și mai apoi cea de drept la universitate. Aici deși bolnav, ținu cursuri până în 1864, când agravându-i-se boala, s'a despărțit de iubiiții săi elevi și s'a reîntors în satul sau natal, unde a murit în 24 Maiu 1864.

Viața lui Bărnăuțiu a fost o viață de luptă și muncă neconținută. N'a muncit pentru sine. Tot ce a făcut, tot cea conceput cu mintea lui luminată, a fost pentru neamul său iubit. Iar când a simțit, că i se apropie sfârșitul vieții, s'a reîntors să moară în mijlocul poporului, pe care l'a deșteptat la viață. A știut, de sigur, că pământul, în care vor zăcea oasele lui, va fi odată românesc. De-aceea acum, când la a șasezecea aniversare a morții lui, întreagă românimea își aduce aminte de figura lui măreață, am socotit, că ne împlinim și noi o pioasă datorie față de memoria marelui om reamintind principalele momente ale frumoasei lui vieți.

Nu știm se va face vre-un pelerinaj la mormântul lui în ziua de 24 Maiu. Nu știm, se va rosti vre-un discurs în memoria aceluia, care n'a ajuns să vadă cu ochi înfăptuirea integrală a idealului național. Dar țărna acestui mormânt se va cutremura și va grăi tuturor românilor de bine: lucrați, lucrați cu zor pentru binele și înflorirea țării românești.

Septimiu Popa

Suveranii noștrii în străinătate

— Din Strassburg până la Paris, toată Franța a sărbătorit pe regele și regina României —

Strălucita primire făcută la Paris suveranilor noștri și dovezile de caldă simpatie cu care ei au fost întâmpinați de-alungul călătoriei în Franța, se resfrâng deopotrivă asupra României. Tovărășia de arme din timpul războiului pentru libertate, cimentând și mai strâns vechi legături sufletești dintre cele două țări, nu s'a desfăcut în ziua biruinței definitive. Ecurile ei stăruiesc în inimile noastre latine, mărturisind năzuințele nerăbdătoare spre același ideal de civilizație, reamintind necontenit, tuturoara, o prietenie pe care n'o umbrește norul niciunei neînțelegeri.

Drumul regelui României și al reginei Maria a început din Alsacia, care este Ardealul francez. Înainte de a fi întâmpinați cu fastul serbărilor oficiale, suveranii noștri s'au oprit într'o mică și liniștită comună, la Val du Patre, în apropierea orașului Mulhouse, unde sunt înmormântați câteva sute de soldați români. Regele și regina au ținut să îngenuncheze de-asupra acestor morminte, — veșnicul repaos al unor frați de-ai noștri în pământul francez, — talmăcind și prin acest gest simbolic gândul pios care se înalță de-odată spre jertfele noastre comune: în pământ românesc odih-

nesc de-opotrivă rămășițe de luptători francezi.

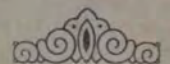
Gubernurul militar din Strass-

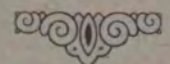
Di Millerand președintele Republicii franceze, primind pe regele Ferdinand al României în gara Bois de Boulogne.

burg, printr'o simpatie potrivită e tocmă generalul Berthelot, fostul șef al misiunii franceze la Iași, împroprietăritul dela Hunedoara și ce-

tăteau de onoare al României. Oaspeții regali au fost primiți în gara Mulhouse de către Alapetic, comisarul Republicii în Alsacia, generalul Berthelot și celelalte autorități. După scurte urări de bună venire, trenul porni din nou spre Bolwiller de unde, în automobile, cortegiul se întrepă spre Spulzmatt, străbătând un șir de sate răzătoare, împodobite cu ramuri de brad și de stejar. Val du Patre se găsește în inima pădurii, sub piscurile rotunde ale munților Vosgi. Aci e cimitirul militar care adăpostește 537 ostași români, morți în închisorile nemțești. Un comitet alsacian s'a însărcinat să adune laolaltă aceste scumpe oseminte risipite, deasupra că-ora lucește în soare o cruce mare albă, românească. Mormintele sunt împodobite cu flori. În jurul lor, soldații francezi fac o gardă de onoare. Fetele în costume naționale poartă coșuri pline de viorele și mixandre. Arhimandritul român, înviesmântat în odăjdii, cu crucea și cu evanghelia în mână, oficiază serviciul religios. În fața lui, suveranii au rămas nemișcați, într'o atitudine de reculegere, cu fruntea plecată spre morți. Apoi, regina Maria așează la picioarele crucii celei mari din cimitir o coroană

Academia de belearte din Paris salută prin președintele ei Lagoullermie pe Regina Maria, care este membru corespondent al academei

imensă din trandafiri albi, și, străbătând aleele strâmte dintre morminte împrăștie peste tot locul o ogăție de garoafe albe și roșii.

prin talentul ei, a fost de două ori încoronată... Universitatea din Strassburg o proclamă deci: *doctor honoris causa* și însuș regele Fer-

întâmpinarea suveranilor României la gara Bois de Boulogne. Parada militară a fost comandată de generalul Gourand, guvernatorul militar al capitalei și unul din eroii războiului. Erau de față președintele Republicei, dl Millerand, cu dna Millerand, dl Poincaré, președintele Consiliului, toți miniștri, membrii Parlamentului, și o nesfârșită mulțime de oameni, cari au izbucnit în viforoase aclamațiuni. Regele Ferdinand, de o bărbătească înfățișare, era îmbrăcat în uniformă de mare ținută a armatei române, purtând pe piept marele cordon al Legiunii de onoare, ținând în mână bastonul de mareșal și având în cap o căciulă cenușie în vârful ei cu o egretă. Regina Maria, înfășurată simplu într-o mantie albastră, împodobită cu zibelină, surădea cu grație în mijlocul florilor cari i se aruncau din toate părțile.

Cu toate că cerul Parisului se acoperise ușor de nori, aerul orașului era primăvăratec, muzicele militare cântau, salve de tun se auzeau din depărtare, soldații prezentau armele, și din frământarea publicului imens se ridicau urale răsunătoare...

Prima zi a fost prinsă întreagă de ceremoniile oficiale: vizită la Elysée, la președintele Republicei, recepție la Primărie, prânz la Elysée. Discursurile cari s'au rostit au fost transmise la vreme prin telegrafia fără fir. Cuvântarea dlui Millerand, care a amintit sacrificiile României

Suveranii noștri n'au uitat să aducă tributul lor de admirație și pietate la mormântul Eroului necunoscut, îngropat sub Arcul de triumf, în fața soldaților francezi, cari dau onorul, regina României depune o cunună de flori de crin, iar regele Ferdinand dă salutul militar aceleia care simbolizează eroismul francez.

Părăsind Val du Patre, cortegiul întâlnește din nou, la Colmar, trenul care sosise dimineața în Strassburg. În piața gării așteptau trupele garnizoanei, pe cari regele le trecu repede în revistă, căci o altă datorie îl chema; inaugurarea, la porțile orașului, a unui alt cimitir românesc, care cuprinde două sute de morminte. Morții noștri, cu sângele cărorora am răscumpărat unitatea României, sunt semănați de-alungul Europei întregi... La întoarcere, după prânzul oferit de generalul Berthelot la palatul guvernatorului militar, suveranii vizitară, la Strassburg, catedrala, biserica Saint-Thomas unde se află mormântul mareșalului de Saxa, palatul Rinului și palatul Roham. După amiază, Universitatea din Strassburg a organizat în grandioasa ei sală festivă o recepție la care a asistat un public ales. D-l Charlety, rectorul Universității, înconjurat de toți profesorii, îmbrăcați în robele lor, a salutat pe „marele rege”, al cărui admirabile cuvinte rostite la 14 August 1916: „Datoria mea mai presus de orice” au rămas ca o lozincă sacră a țării sale. A vorbit apoi de opera literară a grațioasei regine, care,

dinand prinse epitoaga de umărul noului doctor.

După protocolul obișnuit pentru oaspeții regali, Parisul a ieșit în

La cimitirul militar din Val du Patre, aproape de Mulhouse, în Alsacia, unde sunt înmormântați și soldații români, preotul român din Paris a oficiat un serviciu religios, la care au luat parte și Suveranii noștri.

pentru izbânda Dreptății. a fost ascultată în picioare de toți cei de față. A doua zi, suveranii au închinat cea dintâi vizită a lor mormântului Eroului necunoscut. Regina purta pe brațe o jerbă mare de crini, pe care a depus-o cu o emoție vădită pe lespedeza sfântă, în vreme ce Regele Ferdinand, alături, stătea nemișcat, salutând militărește. O coroană de bronz, închipuind o împletitură de frunze de ferigă și da laur și purtând culorile românești, stă acum măturie a omagiului regal. Ea poartă inscripția aceasta: „Regele României, Soldatului necunoscut“.

Suveranii au primit în urmă, în saloanele Legației noastre din str. Agram, pe membrii coloniei române din Paris, după amiază au vizitat câmpul de aviație din Bourget; șalzezi de aparate s'au ridicat în aer realizând în onoarea oaspeților cele mai îndrăznețe acrobații aeriene. Seara, banchetul a avut loc la Legația românească.

A treia zi a fost împărțită în două vizite! Cea dintâi la Institut, cealaltă la Concursul hipic.

Regina Maria face parte, într'adevăr, încă dela 1918, din Academia de arte frumoase, care a ales-o ca membru corespondent al ei. După ce regele răspunde discursului dlui Laguille, președintele Academiei, asigurând pe artiștii francezi de admirația tuturor popoarelor, dl Marcel Baschet făcu o comunicare foarte documentată despre muzeul André, pe care suveranii au ascultat-o cu un mare interes, fiind vorba de surprinzătoarea descoperire a unui admirabil tablou de Van-Dyck. Câteva minute mai târziu, la Concursul hipic, suveranii români asistară la exercițiile îndrăznețe ale „grupului negru“ dela școala din Saumur și ale escădronului dela Saint-Cyr. Seara, luară parte la masa dată de dl și dna Poincaré, în palatul ministerului de Externe.

Aci se sfârșiră vizitele oficiale. A doua zi dimineața, aceleș persoane cari fuseseră cu trei zile mai înainte pe peronul gării Bois de Boulogne pentru a primi pe oaspeți, se despărțeau acum de aceștia în gara Invalizilor. Perechea regală se retrase pentru câteva ceasuri la Fontainebleu. În aceeași zi, regina Maria plecă la Nisa, unde a stat câteva săptămâni la sora ei, marea ducesă Ciril. Regele mai rămase câteva zile la Paris, ca o simplă persoană particulară, înainte de a

porni într'o călătorie mai lungă prin Franța.

Primirea făcută, câtva timp mai târziu, în Belgia și în Anglia, a fost străbătută de aceeaș călduroasă admirație pentru suveranii României. Știri mai proaspete ne-

au adus amănunte despre serbările dela Bruxelles și dela Londra. Putem să fim mândri de chipul cum regele Ferdinand și regina Maria au fost cinstiți pretutindeni unde s'au arătat. Onorurile de cari s'au împărțit sunt și ale noastre.

BETIE

Teodor Murășanu

*O, prieteni dragi, viața noastră-i scurtă
Iar bucuriile ce ni le dă pământul
Sunt daruri de-anoțimpuri călătore...*

*O, prieteni dragi, viața-i vrajă scurtă,
Dar noi, când vrem, putem să știm aevea
Ce-i cântecul, iubirea și avântul
Cu darurile 'n veci neperitoare!
Sus ochii deci — și să lăsăm o clipă
Să birue cea mai sălbatecă beție —
Ca holdele 'nspirate pe câmpie,
În vijor să ne fluture veșmântul
Și sufletul să ni se scalde 'n soare!*

*Sus ochii mari și limpezi, prieteni dragi,
Din sânii lumii de deasupra noastră
Cad razele cântând: „sintem frumoase
Și fiecare dintre noi aducem
Un strop de cer cu 'ntreaga zare-albastră!“*

*Și țărâs cântă altele: „suntem senine,
Jertfiți ne-o țărâmă doar din gânduri
Și 'n inundați de bucurii neperitoare
Tot soarele vi se revarsă 'n vine!“*

*Și 'n urmă cântă toate la olaltă:
„Noi suntem dulci! Vă vrem, ne ziceți doară
Și'n cupele din cari vă beți viața
Toată dulceața cerului coboară!“*

*O, prieteni dragi, ce jghiab mai sus de lume
Iși varsă 'n juru-mi apele de aur?
O, prieteni dragi, ce s'a 'ntâmplat eu mine?
... Imprăștiată peste capetele noastre,
O, e-o lumină mai amețitoare ca un must,
Din care, ca dintr'o fântână ferecată
În veci nu mă mai satur dacă gust...
Și iar îmi rup în suflet vechea rană...*

*Pământule, pământule, rămâi cu bine
Mă cheamă lumea 'n veci fără prihană,
Din mustul ei clocotitor vreau să mă'mbăt
Și nu știu când m'oiu mai reîntoarce 'ndărăt...*

*O, prieteni dragi, trec clipele fugare!
... Din sânii lumii de deasupra noastră,
Frumseți, seninătăți tulburătoare
Se prăbușesc în spumegări de val
Și ne 'ncunună cupele cu aur...
O, prieteni dragi, trec clipele fugare,
Sus cupele să ne 'mbătăm de — ideal!*

Cum a sosit Lenin în Rusia la 1917

La 16 April 1924 s'au împlinit șapte ani dela sosirea lui Lenin în Petersburg. Asupra călătoriei revoluționarului rus din Elveția în Rusia sunt multe versiuni mai mult sau mai puțin verosimile. Pare însă, că informația care urmează conține singur adevărul, ea fiind dată de o persoană din anturajul fostului șef al sovietelor ruse.

Din punct de vedere istoric și ca o dovadă asupra legăturilor lui Lenin cu cercurile oficiale ale Germaniei, pe atunci în război cu Rusia, aceasta informație poate prezenta un oarecare interes.

În iarna anului 1916—17 Lenin trăia cu soția sa Nadejda Krupskaja în Zürich, ocupând o cameră sărăcăcioasă la un cismar. I plăcea să stea de vorbă cu femeia cismarului, care-i spunea, câte odată, că

va veni o vreme, când soldații vor lua arma împotriva guvernelor.

Ocupația lui în vremea aceea era studiul. Răsfoia întruna cărțile din bibliotecile din Zürich. Cu Rusia sau cu emigranții ruși nu avea nicio legătură, afară de câțiva prieteni bolșevici cu cari se întâlnea mai rar.

Despre izbucnirea revoluției în Rusia și despre căderea țarismului a auzit pe stradă dela un prieten, anume Bronskij, ajuns mai târziu reprezentantul sovietelor la Viena.

Vestea aceasta a influențat ca un fulger asupra lui.

Îndată a căutat să se convingă despre adevăr din ziare și când a văzut, că vestea este o realitate, s'a gândit imediat la o înapoiere în patrie, înainte chiar de a se publica amnistia.

Dar cum? Pe unde să treacă,

deoarece Elveția era înconjurată de state în plin război, așa că o trecere era foarte riscată.

Atunci a luat hotărârea să se pună în legătură cu un curier secret, care le trecea corespondența pentru Suedia și Rusia prin Germania. Bronskij însă l-a spus, că acest curier îl poate duce numai până la Berlin, unde riscă să se întâlnească cu socialistul Parvus, un parvenit de război, care l'ar putea denunța. Un astfel de drum era deci periculos. Să plece cu un aeroplan, n'avea parale. În urmă voia să treacă ca surdomuși cu Zinoviev, dar au renunțat și la acest proiect, pe care-l credea inexecutabil.

Plecarea însă-l chinuia. Dela știrea adusă de Bronskij nu mai avea liniște. Era ca cuprins de friguri.

În timpul acesta bolșevicii din Petersburg: Kamenev, Sijapnikov, Stalin și alții s'au putut pune în egătură cu tovarășii emigrați în

Cererea absurdă a sovietelor de-a admite un plebiscit pentru Basarabia, a stârnit peste tot locul între Nistru și Prut cea mai formidabilă protestare și cu prilejul aniversării alor 6 ani dela unirea acestei provincii, populația ei a ținut să manifesteze în mod demn alipirea sa nestrămutată și credința către țară. Adunările ținute pretutindeni în Basarabia pentru a protesta împotriva absurdelor pretenții rusești, au fost un prilej de rară solemnitate și dovada unui patriotism integru și entuziast. Ilustrația noastră arată demonstrația din orașul Chișinău, la care au participat zeci de mii de oameni.

După proclamarea republicii grecești, mulțimea a făcut o manifestație de simpatie pentru oamenii politici, cari au contribuit la proclamarea republicii. Tablourile lor le-au purtat de-alungul străzilor, așa după cum se vede și aci. Aceste tablouri reprezintă dela stânga spre dreapta pe: Papanastasiu, amiralul Hadjikyriacos și generalul Condylis.

Scandinavia, cu cari s'au înțeles să aducă pe Lenin măcar până la granița Finlandei.

Sovietele din Petersburg nu erau încă destul de tari și nu știau, dacă emigranții vor fi amnistiați sau nu. Cu toate acestea au încercat să-l aducă pe Lenin prin Anglia și au și făcut demersurile necesare în acest sens pe lângă Miljukow, ministrul de externe rus de pe atunci.

Lumea le-a telegrafiat la aceasta știre, că Anglia nu-l va lăsa să treacă. Singura speranță era tot prin Germania și anume în schimbul unor deținuți germani în Rusia.

Presupunerea lui Lenin, că Anglia-l va reține era întemeiată, deoarece după câțiva timp englezii au prins și arestat la Halifax pe Troțkij, care voia să treacă din America în Rusia. Nu peste multă vreme însă șeful socialiștilor elvețieni Platten a intrat în tratative cu guvernul german, pentru repatrierea întregii colonii ruse din Zürich în schimbul unui număr anumit de prizonieri germani. Nemții, care așteptau o cât mai grabnică defecțiune rusă, au acceptat propunerea și astfel o parte din emigranții ruși din Zürich, prin urmare și socialiștii și comuniștii, 20 la număr, iar nu numai Lenin, au fost închiși într'un vagon plumbuit și fără să descindă au fost trecuți

și debarcați în Suedia. Intre emigranți se găseau Lenin cu soția, Zinoviev, Sokolnikov și Radek, care era cetățean austriac, dar a trecut și el ca rus în Rusia.

În Stockholm li s'a făcut emigranților o primire entuziastă. Lenin a fost interviuât în vagon de mulți jurnaliști și cercetați de socialiști șvedieni. Foile i-au dat chipul cu inscripția: Conducătorul revoluției ruse.

Granița rusă a fost trecută în săniile la Torna. Cum a intrat în patrie Lenin a pus mâna pe gazetele ruse în deosebi pe Pravda din Petrograd, pentru a afla ultimele știri. Articolele nu-l mulțumiau de loc. Mișcarea socialistă i se părea prea puțin animată. Prezența lui Kerenskij în guvern nu-i dădea nicio încredere, cu toate că pe vremea aceea Kerenskij nu avea încă nicio trecere.

Emigranții și-au continuat drumul într'un vagon de clasa III-a însoțiți la ordinul autorităților de un detașament de soldați. Prezența soldaților neliniștea pe Lenin. Nu știa, dacă aceștia sunt gardă de onoare, sau îi însoțesc, ca pe niște făcători de rele. Din discuția, ce a deschis-o cu ei încă nu și-a putut face o apreciere justă. Soldații răspundeau cu răceală, arătându-se, ca apărători ai stăpânirii. Totuși ei

dădeau semne de aprobare, când Lenin a intrat în vorbă cu ofițerul comandant și i-a expus acestuia necesitatea unor transformări sociale în Rusia.

Cu toate acestea Lenin era mai convins ca toți ceilalți, că guvernul provizoriu îi va aresta îndată după sosirea lor la Petrograd.

De aceea și-au luat cu toți obligațiunea în scris de a se supune tuturor ordinelor și de a răspunde în fața unei eventuale judecăți pentru trecerea lor prin Germania.

În Beloostrov, aproape de Petrograd au fost primiți prietenește. In-suși Comandantul gării s'a prezentat oficios lui Lenin. Tot aci și-au făcut apariția câțiva tovarăși dela Petrograd și surorile lui Lenin.

Prima întrebare a acestuia a fost: „oare ne va aresta la Petrograd?” Întâmpinatorii n'au dat niciun răspuns, fapt, care a dovedit în de-ajuns, că nici ei nu cunoșteau situația.

În seara de 16 April, cam târziu trenul s'a oprit în gara din Petrograd. Primirea ce s'a făcut lui Lenin a fost triumfală. În urma agitațiilor prietenilor lui au sosit în întâmpinare mii de muncitori, cari au purtat în triumf pe acelaș pe care-l știau dușman al războiului și om al faptelor.

Reflectoarele dela închisoarea Petru și Pavel, care a avut un rol atât de trist în revoluția rusă, erau îndreptate asupra gării.

O gardă de onoare formată din toate armele era înșirată pe peron, o delegație a Dumei, condusă de deputatul Cehjdz, președintele sovietului muncitorilor și soldaților din Petrograd a primit pe Lenin în salonul-gărei, destinat până atunci numai membrilor familiei imperiale și l'a salutat în numele democrației revoluționare.

Lenin, care a prins repede situația a răspuns printr'o scurtă polemică și unele sarcasme relative la democrația revoluționară. În momentul acela primele rânduri ale mulțimei de muncitori au pătruns în salon, au ridicat pe Lenin pe brațe și l'au dus în automobilul blindat, adus anume. Aci a finit Lenin prima sa vorbire, revoluționară, încheind cu cuvintele: „Toată forța pentru soviete”.

Lenin a fost găzduit în palatul amantei ultimului țar, al dansatoarei Ksesinskaja, luat pe seama sovietelor imediat după izbucnirea revoluției.

Încă în prima noapte s'au întâlnit

aci aproape toți membrii fracțiunii bolșevice din Petrograd și s'a discutat până la ziuă. La urmă a răspuns Lenin, care a declarat război războiului.

Sosirea lui Lenin n'a impresionat mult publicul rus, care nu făcea parte din muncitorime.

De asemenea streinătatea nu i-a dat nicio importanță. Numai după ce s'a produs sguduitura, Rusia sovietică a atras asupra sa atenția lumii.

Cum însă marele regulator al evoluțiilor temeinice: *timpul* nu suferă salturi anormale, este foarte propabil, ca nici Rusia sovietică să nu-și poată păstra forma radicală, ce a adoptat-o.

Viitorul ne va lămuri în curând și aceasta problemă.

de întreprinderi erau sub directa lui conducere.

Deținând atâta forță, Hugo Stinnes a făcut, se înțelege, și politică, fiind unul dintre capii curentului naționalist din Germania și întreținând

Hugo Stinnes

marele om de afaceri german care se număra între cei mai bogați oameni ai lumii. A murit mai deunăzi, lăsând imensă sa avere copiilor săi.

Hugo Stinnes
Cel mai mare magnat al industriei germane, Hugo Stinnes, a murit deunăzi într'un sanatoriu din Berlin, după ce fusese operat de două ori de peritonită. N'avea decât cinci zeci și patru ani și era unul din cei mai bogați oameni din lume. În țara sa era poreclit: principele Ruhrului, din pricina numărului enorm de fabrici pe care-l stăpânea în cea mai bogată regiune din Germania.

Tăcut, slab, lipsit de orice îngrijire în îmbrăcăminte, aproape murdar, ducând o viață de ascet, disprețuind orice lux și orice distracție intelectuală, Hugo Stinnes se închisese în planurile sale de acaparare a lumii întregi. Într'adevăr, rămăi umit în fața activității neînchipuite a acestui om. El era producător de cărbuni și de electricitate, de fier și oțel, constructor de vase comerciale, de automobile, de mașini agricole și mașini de cusut, armator, antreprenor de transporturi, fabricant de hârtie, proprietar de hoteluri, editor de cărți, stăpân pe aproape două sute de ziare și agenții de informații, încercând să pătrundă și în industria petroliferă, își întinsese puterea dincolo de frontierele Reich-ului, în Elveția, în Suedia, în Ungaria, în Austria, în România, în Rusia, în Turcia, în Spania și în Argentina. Peste cinci sute

opera de agitație împotriva tratatului de pace. Acum când Stinnes a murit, ce se va întâmpla cu această concentrare de energii? Va fi în stare fiul său, în vârstă de 29 ani, care conduce o filială la Hamburg, să continue opera părințescă, sau totul se va prăbuși?

CIMITIRUL NOSTRU

Teofil Bugnariu

*În cimitirul nostru de pe deal
Când primăvara urcă pe răzoare
Din mers anină straiu de sârbătoare
Pe crucile bătrâne de stejar.*

*În cimitirul nostru îngrădit
Cun brâu îngust de tufe mișcătoare,
Când prunii albi se scutură de floare
E numai cânt și numai cîrpiț.*

*Și 'n cimitirul nostru 'n orice fir
De iarbă, și în fiecare floare,
Atâta viață freanată în soare
De par'că-i raiu și nu-e cimitir...*

Primăvară...

Răsună văzduhul, se clatină, vuesește, e plin de murmur, de freamăt și de șoapte.

În cercuri rotunde de valuri nevăzute, se ridică acorduri de muzică divină, se înalță, se avântă în sus... în sus spre sferile limpezi, spre cerul senin.

Vârtejuri... vârtejuri străbat și se ciocnesc, se frământă și se alungă strigătele, chiotele veseliei ce s'a trezit din amorțeală, a înviat, s'a renăscut.

Plin de entuziasm și plin de fericire se întonează imnul de slavă de rugă și de mulțămire către Atotputernicul Creator.

Ura, ura, ura!... trăiască viața, trăiască tinerețea, veselia, trăiască, trăiască... primăvara!

Raze calde coboară lin în jos, surâsuri blânde și cântece dulci... ce leagănă, alintă și sărută.

În aer vibrează chemarea plină de dor... de dorul fierbinte, setos de pătimașe și lungi îmbrățișări.

... În triluri ușoare, săltărețe, viale, se îngână tainicele șoapte — șoapte de iubire gingașă, de cea mai curată și cea mai adâncă iubire.

Cu vântul ce poartă pe aripi mireasmă plăcută, se înmlădie duiosă desmiardare...

Lumină proaspătă, lumină vie se desprinde încet din depărtarea nevăzută, și împreunându-se, împlețindu-se cu purpurul auriu al zorilor, pornește agale, în cutremurări ușoare, înviorând, însuflețind totul, tot... până departe... până dincolo de zările albastre.

Se cutremură, tresare adâncul ce-și scutură jalea... alungă, gonește norii mării și tristei dureri.

E primăvară!

Natura e tinăra din nou și verde și fragedă. Râde totul, râde cu hohote, joacă cu salturi nebunatice și cântă, cântă... De pe coardele vremii se desprind fără nctare notele duiosă, dulci și line, ca apoi împreună să pornească, cu putere crescândă, atingând culmea.. furiei nebune...

... Norii se înmulțesc, cerul se 'ntunecă... mănios vântul începe a fluera, iar stropii de ploae s'aruncă cu cea mai desperată grabă în jos,

Dacă doriți zaharicale fine, cereți

Lloyd 2245

„M-E-L-I-S-S-A“

CLUJ

Tel. 6-48 și 6-65

parcă ar vrea să soarbă într-o clipă pământul tot. Dar iată... soarele a-pare majestos, și, cu un gest sigur și poruncitor, restabilește pacea, împrăștiind în juru-i raze dădătoare de viață.

... Primăvara-i tinerețea însăși — tinerețea-i primăvara vieții!

Tinerel.. înalță-se oare și sufletul tău ca un soare puternic, ca să alunge norii ce și-au găsit leagănul în tine, ca să-ți usuce ploaia de lacrimi ce stă să te înnece, să te înăbușe, ș'apoi triumfând să arunce raze calde în jurul lui, lăudând și preamărind pe Dumnezeu?

Ori... Tu, ți-ai pierdut credința? — Vezi.. de ce nu urmărești cu privirea și numai paserile ce saltă din creangă 'n creangă, așteptând și privind cu încredere oarbă mugurii ce cresc. Ascultă ciripitul lor felurit ce cade în cadențe egale, și se lasă ca o melodie unică în felul ei drept spre inima ta, acompaniindu-i tictacurile regulate, — prea grăbite ori prea încete. Și, — nu simțești oare un fel de apropiere între tine și între ele? — Observă rândunelele ce taie ca fulgerul spațiul în jurul lor, grăbindu-se într'un răsuflet spre cuibul părăsit... spre cuibușorul ce-a fost clădit cu atâta oboseală și muncă și răbdare. Vai... ce adeseaori, nici urmă de cuib, și, istovite, cu puterile sleite multe... foarte multe dintre ele... vor trebui să petreacă nopți de-arândul, expuse la ploaie și vânt, pe acoperișul caselor. — Ele însă, nu desperează, s'apucă din nou de muncă, vesele și nepăsătoare!.

De ce dar tu, când și numai pereții neterminați ai unui cuibușor, clădit de închipuirea-ți prea pretenzivă poate, se năruie, te lași pradă desnădejdiei. Iți lași sufletul să-l roadă vermele îndoelii; de ce lași să te strivească decepțiile, să te otrăvească, să te omoare scepticismul, de ce? Oh! — scutură-ți desamăgirea, lasă lumina primăverii să-ți împrăști credința și cântă și saltă și fi vesel!..

A fost prea amară înșelarea, prea groaznică lovitura, prea crudă ironia? Ce-ți pasă! Aruncă-le în urmă privirea întunecată a ultimului tău dispreț; ridică-ți fruntea cu mândrie și lasă vântul primăverii să o răcorească ș'o netezească și ș'o lumineze. Deschide-ți inima pe care ai închis-o cu cheia desnădejdiei și lasă razele de soare să o încălzească, ș'o umple de pace și de iubire.

Tinerel.. unește primăvara vieții tale, cu primăvara din natură și vei avea puterile îndoite, vei fi în stare să faci tot... tot ceea ce face ea. Grăbește însă căci.. clipele trec, și 'n învalmășeala lor anii fug în goană... primăvara din natură se reînoește, primăvara vieții tale însă, — niciodată! Nu întârzia căci, fiecare clipă ce o lași să treacă și n'o prinzi din sbor ca ș'o păstrezi, e o

veșnicie care pentru tine e pierdută!

La muncă, la muncă... firea în-treagă ș'a trezit... e primăvară!

Răsună câmpiile, răsună văile, dealurile, munții și pădurile de corul razelor, care întonează în melodii duioase și fantastice, imnul reînvierii.

E primăvară și... ce bine e acum, ce cald și cât de dulce! C. BĂNAT

Chipuri și icoane

SUFERINȚELE MARINEI

Ion Agârbiceanu

Avem o vorbă din bătrâni, stântă ca slova Evangheliei: să nu dea Dumnezeu omului câte poate răbda. Acum, se pare onora să sunt oameni pe care poți crăpa butuci, fără să simți ceva. Dar eu, domnișorule Vasilică, totdeauna am crezut că și dobitoacele simțesc durerea, dar încă oamenii. Numai cât nu o simțesc pe-o formă. Unul tipă cât ce i-au strâns bine un deget, altul răbdă și când îl pui pe foc, unul se jeluște de moarte îndată ce i se îmbolnăvește un copil, altul rămâne mut și când îl îngroapă..

Nime nu dădea la noi în sat două parale pe simțirea Marinei, — o ști dumneata, domnișorule Vasilică, — o fată cât un bărbătoiu, rămasă de mică orfană de amândoi părinți, fără nici o rudenie în sat.

De când ș'a smuls din pruncie tot slujnicuțu am știu-o, cu cămașa murdară, cu fața nespălată, cu părul vâlvoi. De cum a trecut de șasesprezece ani, nime n'a mai băgat-o slujnică: începuse să facă copii, în tot anul câte unul.

Noroc că avea o cocioabă rămasă dela părinții ei; noroc că era tare cât un bou, și, după cinci zile, eșia dia lehuzie, și muncea pe la oameni cu ziua. Altfel nu știu cum și-ar fi hrănit copiii. Drept e iarăși că copiii nu trăiră toți; ba mi se pare că mai mulți erau cei morți decât ce-i ce se tăvăleau prin prav pe ulițele satului, bătându-se cu toți copiii, și zburăturind câinii cu pietre.

Mi se pare numai trei îi mai rămăseseră când intrară nemții în sat, după retragerea ostirei române.

Toată lumea o vedea pe Marina hârjonindu-se pe uliță, pe la porțițe când cu un vlăjgan de neamț, când cu altul. Dumneata ți-aduci aminte, Domnișorule, că Marina asta la o-braz nu era urâtă. Atâta numai că avea trupul prea de bărbat și glasul

prea gros. Se vede că nemților celor roșii și grași chiar astfel de femei le plăcea. Ori poate, Marina era mai gata la vorbă decât alte femei.

Destul că în vremea cât au stat cătanele nemțești în Dumbrăveni, ea tot într'a hârjoană a dus-o. Ba, pot spune, nu i-a mers prost! Nu mai umbla la lucru, la unul și la altul, stătea cu ziua de cap acasă, și totuși îi curgeau toate bunătățile: pâine, carne, cafeiu, băutura, năfrâmi. Dăduse și peste ea, odată în vieață, ziua de Paști.

Oamenii vedeau ce se petrece, dar nu le prea zărea în ochi. O fată care și înainte de venirea străinilor, avusese atâția copii, nu mai putea să pară, cu purtarea ei de acum, că ne face satul de rușine. Și apoi dacă n'ai mamă și tată, dacă n'ai o rudă mai apropiată care să țină la tine, — rar e omul străin, chiar din neamul tău, care să se apropie de tine să-ți spună că greșești. Știu asta din-vieața mea cea singuratică, domnișorule Vasilică, și cu cât îmbătrânesc cu atâta vād mai limpede că dacă n'ai o familie, nu însemnezi nimic pe lumea asta, și că fără vatra familiară oamenii s'ar sălbătici mai dihai decât fiarele cele selbatice.

Deci, cum îți spun, pe Marina nime nu o înfrunta, nime nu o trăgea de mână, deși poate era acum femei cari o pizmuiau pentru traiul ei cel bun.

Dar nemții s'au dus, bunătățile lăsate de ei în cocioaba Marinei s'au isprăvit, și ea a început să lucreze din nou pe la casele românilor.

Nu peste mult femeile băgară de seamă că, sub rochiile din postavul nou, cinstit de străini, Marina începe să se îngrașe iar. Dar cum lucrul acesta se petrecea regulat în fiecare an, nu se făcu pentru el

gaură în cer. Știa tot satul că asta-i legea Marinei.

Dar după ce i se umplu sorocul, și după cinci zile, eși cu pruncul înfășat în vechile scutice, să lucreze pe la oameni, femeile începură să se neliniștească. Copilul era bălan ca un vițeluş şvețer, și avea un păr roșcat care părea că arde.

Cu cât creștea, cu atât se vedea mai deslușit vița. Nu mai încăpea nici o îndoaială că băiatul era făcut c'un neamț, dintre cei ce petrecuseră în cocioaba Marinei.

Și, îndată ce într'o bună zi, fură de aceeași părere zeci de femei din sat, Marina simți c'a ajuns o străină în Dumbrăveni. Nime nu mai glumea cu ea pe uliță, nime nu-i mai spunea o vorbă bună, și de lucru căpăta din zi în zi tot mai greu.

Toate păcatele de până atunci, femeile i le iertaseră. Ba erau destule care o văicăreau și o milostiveau. Acum începură s'o privească cu dușmănie. Cap prost de femei, vei zice dumneata. Dacă n'am probosit'o în vremea când se hârjonea cu cătanele de neamț, pentru ce o năpăstuiam acum, când puteau și că sfârșitul acesta va fi?

Să le judeci cu asprime, domnișorule Vasilică. Dacă nu ar fi sămănat copilul, leit-poleit, cu vița cea s'raină, nime nu l'ar fi luat în seamă, nici nu și-ar fi întors iertarea de cătră Marina.

Dar era un puiu de neamț, bălan, cu ochii albaștri, cu părul ca para focului, încât îl vedeai de-o postă că-i pui de cuc.

Și iată eu, cât mă ști de cumpănit, nu m'am putut răbda, când l'am văzut, să nu clatin din cap și să zic:

— Bună prăsilă ne-a rămas în sat! Dumnezeu să ți l'țină, Marino, că ne-ai făcut de minunea lumii!

Și am simțit așa o strângere de inimă, mânie încrustată cu rușine. M'am tot gândit eu de unde îmi răsărise simțirea aceea, și vôi am să-mi arăt mie însumi că am greșit, că biata femeie nu avea vină mai mare decât înaintea, când a porait mai întâi pe drumul păcatului.

Dar n'am putut. Mereu mi se ridică un nod din piept și simțeam amărăciune și rușinare. Am simțit că acelaș lucru s'a petrecut și cu ceilalți oameni din Dumbrăveni, cari se uitau tot mai mult ca la un lucru străin la păcătoasa de Marina.

Nu mai vorbesc de femei, cari începură acum s'o cărae, altele chiar să n'o mai primească la lucru pe la casele lor.

După multă gândire, după trecere de vreme, mi-am zis că sila ce-o simțeam împotriva Marinei și a copilului celui bălan, trebuie să pornească dintr'o lege pe care n'o poți călca în picioare. Cum să-ți spun, domnișorule Vasilică? Cum ai lua de semn rău când ai vedea că din stejar crește o ramură de plop, sau cum te-ai scărbi când ai vedea o încrucisare nefirească. Pe semne din scărba asta rămân neamurile neamestecate. Că dumneata ești tinăr, dar eu sunt om cu un picior în gropă, și încă n'am văzut pe satele noastre o căsătorie între un sas și o româncă.

Ori cum ar fi, destul că vieța Marinei era tot mai grea în Dumbrăveni. Adeseori cu zilele de-a rândul, nu mai avea unde să lucreze. Incepu să scadă din carne, și să i se arate oasele ei mari. Copiii călbegiră. Chiar vițeluşul cel bălan, deși era cel mai mîncăcios, începu să se dăbăleze.

Marina, la început, nu pricepu nimic. Nu înțelise pentru ce s'au schimbat oamenii cu ea, și pentru ce o impresura o receală tot mai mare. Se gândi, întâi, că oamenii vor fi mai năcajiți, acum după întoarcerea ungarilor, și nu mai au poftă de glume. Se gândi că vieța fiind mai grea, scumpetea din ce în ce mai mare, femeile care-i dădeau ei de lucru, își făceau acum singure trebile.

Dar cum eși mai mulți oameni, și mai ales femeile din Dumbrăveni, credeau că o fată ea ea nu mai are nici o simțire, începură să-i vorbească tot mai deslușit și, dela o vreme, batjocurile curgeau potop pe capul ei

— Te-ai dat păgănilor!

— Ți-ai spurcat sufletul și trupul.

— N'-ai adus pui de cuc în sat.

— De unde ști că nu-i copil de jidov, din neamul celor ce-au răstignit pe Domnul Hristos.

Mai ales vorba asta din urmă o deșteptă pe amărâta de Marina. Când o auzi mai întâi, se duse ață acasă, cu capul frânt în piept, cu pasul greu. Și după ce ajunse în cocioaba ei, se uită îndelung la bălanul care se târa pe brânci, îi ridică, îi puse să șidă pe păcel, și iar se uită îndelungat la copil.

Nici odată nu și-a bătut până acum capul cu tătânii copiilor ei. Pentru ea, chiar copiii nu erau nu știu ce lucru mare: niște mișcări cari, de-ar crește odată mari, să nu le mai poarte ea de grije.

Dar acum după ce-și privi îndelungat copilul cel mai mic, ea își aduse de-odată aminte de toată prăsilă ei vie și moartă, și când se gândi cum au venit în lume copiii ăștia, i se înteneacă înaintea ochilor. Nu putea vedea deslușit pe tatăl nici unuia d'n ei.

Și se simți de-odată într'o cumplită părăsire, se simți o femeie pierdută, fără-nici un razim în lumea asta. Și începu să plângă cu amar.

Când veniră ceilalți ștregari acasă, și-l văzură pe vițeluşul cel bălan între dracii aceia brunet, simți mai întâi deosebirea dintre ei, și o moleșală bolnavă i se vărsă în tot trupul.

De atunci nu mai cuteza să bată la ușile femeilor să ceară de lucru. Aștepta să o cheme unde ardea mai tare nevoia, dar era chemată tot mai rar. Femeile, bucuoroase că n'o mai întălnesc, începură s'o uite.

Nu vreau să mă laud, domnișorule Vasilică, dar în zilele acele grele, a mai avut noroc cu mine. O ajutoram cu ce pământ puteam și eu. De multe ori o găseam cu puțul de neamț în brațe. Se uita la el cu duloșie, și plângea.

— El n'are nici o vină Moș Andrei, cum n'au nici ceilalți nici o vină, „zicea Marina”. Vina întreagă e a mea. Grozav mă tem să nu mă fi pângărit pe veci!

Și de câte ori mergeam la cocioaba ei, mă întreba:

— S'ar putea să fi fost tatăl său jidov?

Într'o zi o ajunse cuțul la os. Își adună ce bruma avea prin casă, făcu o legătură mare, o dășăgi pe spate, luă în brațe pe puiu de neamț, și cu ceilalți după ea, plecă la oraș.

Multă vreme n'am mai auzit nimic de ea. Nici o părere de rău nu o petrecu. Satul se liniști de-odată. După vreo câteva luni, care mi-a fost mirarea, când întălnind-o la oraș, o văd bine îmbrăcată, spălată și grasă ca în zilele cele bune.

— Aci am de lucru, Moș Andrei. Zece brațe s'ar am, să pot răzbi. Câștig bine. S'-apoi, aici, între atâtea neamuri, nime nu te mai arată cu degetul!

În drum spre casă m'am gândi mult la traul ei din oraș. Și mi-am zis: De bună seamă e mai bine de ea că s'a dus d'n Dumbrăveni, i'au și orașele partea lor bună: că nghit în vavlon'a lor lucruri și oameni cari pe sate ar rămânea veșnic spin în ochii creștinilor.

SINGUR

Aurel Pop

E liniște pe drum și noaptea
Pe văi și dealuri s'a lăsat;
Lu'nini clipeșc prin întuneric
La geamul caselor din sat.

Departa undeva în vale
Pocnește garul din ogradă;
E frig și fulgi din înălțime
S'aștern pe giulgiul de zăpadă.

Privesc pierdut prin întuneric
La o lumină 'năpărită,
Și n'cet de geamul mic și rece
Imi 'azim truntea 'n'fiei bântată.

Pe o clipă mi se 'nșiră toate...
O viață dusă'n suferință,
Și-o dragoste ce-a smuls în unde
Atâția stropi, ușori, fierbinți.

În piept un gol simt cum s'așterne
Se'nține 'n'cet, ca un mister...
Ca să cuprindă 'n el deodată
Întreaga beznă de sub cer!

PRIMĂVARĂ NEAGRĂ

G. Ponetti

Ajară-i primăvară...
Cu'nghirlândări de soare,
Cu muguri verzi pe ramuri,
Cu lilieci în floare...

În sufletu-mi e toamnă
Cu ploii și-apusuri șubre
Cu joi ce cad pălite,
Cu flori ce mor în umbre.

Zefiru-ajară-aduce
Înmiresmări de seară,
În cântece de denii
Și-acorduri de chitară...

În mine bate-un crivăț
Cu pvestiri funebre...
De mort un clopot sună...
Se lasă crepuri negre.

Natura râde-ajară!...
În mine-un plâns mă'ndeamnă.
Mă prinde o primăvară...
Și eu m'ajund în toamnă...!

ACELAȘ DOR

G. Nedelea

Când în pacea serii prind
Stele să răsără,
Tot acelaș dor de mult
Mă încinge iară...

Când prin plopi zefirul trist
În tăcere cântă,
Tot acelaș dor nespus.
Sujtetu mi frământă...

Și când noaptea 'n'cet și 'n
Hlamidași înfide,
Tot acelaș dor pribeag
Iarăși mă cuprinde...

CARNETUL LUI RADU ROMAN

MIHAIL GAȘPAR

XXXIV

A fost iarăși o noapte cum n'am avut de mult. Cu toate acestea, această a doua criză n'a fost nici pe departe atât de acută ca cea dintâi. Lydia n'a închis ochii nici pe o clipă măcar. N'a avut atacuri nervoase, era mai mult o toropeală a nervilor. Dar tocmai această aparentă liniște, după care bănuiam izbucnirea crizei, ne-a luat și nouă casnicilor liniște. A fost o noapte plină de griji, de temeri, de așteptări dar, s'a terminat cu bine și în spre ziuă, Lydia sfârșită de puteri așipise. Toată noaptea nu m'am mișcat de lângă dânsa. Simțiam că prezența mea o influențează în spre bine, o liniștește. Ce i-am spus în decursul acestor clișuri de veghe nu știu. Trebuie cuvintele mele să o fi impresionat căci nu odată îmi lua mâna și păna să mă pot apăra o ducea la buze, sărutându-o. Nu știu de ce, dar nu mă puteam împăca nici de cum cu această expresie a iubirei. Mi se părea și acest gest, ca o moștenire a sclăviei slave de acolo din nordul Europei, o infiltrație moscovită în care eu vedeam un grad oarecare de umilire a femeii.

În clișurile nopții cari treceau cu o încetineală care mă esaspera am avut prilej să mă aprofundez în situația noastră. Eram acum în posesiunea talnei celei mari. Cunoșteam acum umbra care neliniștea din început viața noastră. Bărbatul ei era deci necunoscutul. Carlos, pe cât de neliniștit eram mai înainte, acum, când știu cine e adversarul, mă simțesc calm, dar absolut calm. Judec situația, combinez eventualitățile posibile cari pot rezulta din această afacere și nu descopăr în sinea mea nici cea mai mică urmă de neliniște. Dimpotrivă, îmi pare că această situație este cea normală, cea adevărată.

Restul tainei parecă nu mă intrigă. Și cum șed aci, alături de patul ei mă mir oarecum, de ce a ascuns atât timp această taină? De ce? Știu eu? Cine poate pătrunde adâncurile unui suflet de femeie?

În sfârșit, bine că am ajuns până aici. Ce are să fie se va vedea.

Ei, și ce poate să fie?

Interesant. Nu mă mai recunosc. Hotărât, nu mai sunt cel vechiu. Un altul trebuie că mi-a luat locul. Să

mă fi schimbat dragostea acestei femei? Nu știu, nu-mi pot da acum seama de nimic dar simțesc că sunt legat de dânsa întreaga viață.

Îi ascult respirația ușoară și mă simțesc furat de gânduri. Icoane răslefe din viața mea de mai de mult trec în pas alergător prin creeru-mi obosit. Locurile copilăriei mele îmi resar aievea în această noapte și pentru o clipă sentimentul unei nostalgii ușoare mă cuprinde în braț. Dar numai pentru o clipă. Privirea mea cade asupra trupului alb-trandafiriu și la văzul acestei capodopere a firii pier toate icoanele de mai odinioară. Nu, eu n'am avut viață. Eu trăesc numai de când am descoperit comoara aceasta. Și trăesc numai pentru dânsa.

Un gând straniu venit din senin îmi strânge inima. Dacă are să o reclame îndărăt el, cel îndreptățit?

N'am s'o dau, nici pe prețul vieții nu am să o dau. Doar simțesc deslușit că fără de ea nu mai pot trăi.

Frământarea aceasta m'a enervat și pe semne am făcut o mișcare involuntară.

Lydia s'a trezit și mă privi speriată.

— Radule, tu nu te-ai culcat?

— Nu Lydia.

— Vai, ce copil ești. Culcă-te, doar mă simțesc bine. Te știu lângă mine și atunci mi-e atât de bine... Ești tu supărat pe mine?

— Pe tine, eu? De unde...

— Credeam și... gândul acesta îmi pricinuia dureri.

— Liniștește-te Lydia, mâine o să vorbim liniștit asupra afacerii. N'ai să te agiți!

Orice s'ar întâmpla, mă vei avea mereu pe lângă tine.

— Ce bun ești Radule... dar mă tem grozav...

— De ce te-ai teme? Eu sunt la tine și nu este putere care să-ți poată face ceva.

— Dar el... el... este de drept...

— Știu, e bărbatul tău, fostul tău bărbat... A fost, azi eu sunt bărbatul tău...

Mai mult nu biruiră puterile ei. Întoarse fața acoperindu-și ochii și un plâns începu să-i sguđue corpul.

N'am încercat s'o opresc. Să plângă numai. Lacrămile când pot curge în voe sunt cel mai perfect calmant.

Ridicai storurile. Afară se crepa de ziuă. Deasupra cornului de aur pluteau fășii de negură înbrăcând totul în haină cenușie. Cocoșii din Therapia se întreceau cu cei din Kaulidja în a vesti aurora. Aprinsei o țigare și eșii în verandă. Aerul umed al dimineții îmi încunjură fruntea cu răceala unei comprese. În lumina crescândă țărmlu asiatic începu să se trezească. Bărți lungi, diforme, pe cari le vede omul numai la acel ceas timpuriu al zilei lunecau grăbite, încărcate cu zarzavaturi, cu fructe, cu berbeci pregătiți în spre gura mereu flămândă a Stambulului.

În aerul acesta răcorit și săturat de iod mă simții din nou stăpânit de destăinuirea Lydiei. Aveam impresia că depărtându-mă de dânsa, văd lucrurile mai clar și judecata mi-ar fi mai limpede. Cu toate acestea înțelegeam, că în lipsa amănuntelor acestei tragedii — căci o tragedie a fost — nu puteam lua o hotărâre. În starea de acum, cel mult puteam da curs liber fantaziei mele să-și facă pe plac, să țese înainte eventualități, cari puteau deveni și realizate în viitor.

Un lucru era însă cert.

Lydia era o enigmă.

Situația mea era clară. Cel puțin cum o vedeam eu. N'aveam pe nime în lumea aceasta largă decât această femeie. Tot ce m'a legat de trecut am nimicit. Prieteni și dacă am avut m'au uitat de mult. Îmi rămâneam deci eu, viața mea, asupra căreia eram stăpân. Și ce-mi era viața fără Lydia?

XXXV.

În după amiaza acestei zile, dânsa își desfăcu sufletul. Ceeace mă neliniștea de atâta timp, povestea vieții ei, tragedia unei vieți, acum o cunoșteam. Acum, când încerc să reconstruiesc această tragedie în toate amănuntele ei, mă simțesc de par'că a-și sta deasupra unei prăpastii îngrozitoare cu creierul amenințat de amețală. Când stau să mă gândesc nici nu știu cum a venit destăinuirea aceasta așa, pe neașteptate. Căci eu nu am provocat-o și nici altă împrejurare n'a contribuit la grăbirea ei.

Eram și azi, ca în toate zilele în verandă. În fața noastră marea cu eternul șopot al valurilor și dincolo, țărmlu asiatic presărat cu mici căsuțe albe. În fund de tot, șirul arămiu al dealurilor anatoliene.

Eram singură. Maria plecase imediat după masă în oraș să completeze golurile ivite în menajul nostru. Jur împrejur acea tăcere de

după prânz caracteristică în țările Sudului. Și cum ședeam așa tolanțiți pe o largă dormeză orientală, Lydia cu o carte a lui Claude Farrère iar eu cu un jurnal din Țară, simții cum dânsa pune la o parte cartea, își aduce mâinile sub cap și închide ochii. În credința că se pregătește să intre în aceea stare de odihnă dulceagă pentru care italianul a găsit cel mai potrivit cuvânt, dulce far niente, îmi vedeam liniștit de lectură.

Deodată apoi mă chemă:

— Radule!

— ?!

— Ai răbdarea să mă ascuți? Aș vrea să-ți istorisesc viața mea!

Spuse aceste cuvinte cu atâta liniște, atât de domol și fără pic de emoție încât tresării.

Observă aceasta și surăse dureros.

— Să nu crezi că eu nu bănuiam zbuciumul tău, Radule! Vedeam eu bine cum te muncești și nu odată îmi propusesem să curm nedumerirea ta, dar, și-o spu drept mă reținea în clipa hotărâtoare o putere, pe care nu o pot preciza. La început eu nu credeam că cunoștința noastră să lase urme mai adânci. Întâlnirea noastră, curioasă în felul ei la început avea doar o singură îndreptățire, simpatia. M'am simțit atrasă așa, fără să știu cum, cătră tine. Era ceva în ființa ta, ceeace e și azi, o putere tainică care mă atrăgea mereu în sfera ta. Am luptat mult. Am încercat să mă opun. A fost zădărnica încercarea. Destinul poate a voit așa și a fost bine. Dar, din începutul începutului o temere își găsi culeuș în sufletul meu. Știam că eu nu sunt liberă. Eu eram încatușată de un alt bărbat, după legile omenești, de un bărbat care trăia încă undeva și de care bărbat eu fugeam. Tu m'ai întâlnit fugară Ori, acest bărbat putea să apară într-o bună zi și să mă reclame. Eram de drept, femeia lui.

Acest lanț, aceste obezi mă îndemnau să lupt împotriva sentimentului care încolțise în inima mea dela prima noastră întâlnire. Eu pluteam deasupra unei prăpastii și nu-mi era ertat să te atrag și pe tine după mine. A fost o împăcare pentru sufletul meu când am cunoscut că ești un călător singuratic al vieții. Oricum, eu nu am purces corect, mărturisesc aceasta, atunci, când nu te-am inițiat în taina mea. Dar, te iubeam Radule, cu întreaga dragoste a unei femei nenorocite. După atâția ani de întunec, mi-ai eșit în cale tu ca un soare luminându-mi sufletul înghețat. Și, gân-

diam că aveam drept la iubire, după ce am îndurat atât de mult. Și fiindcă te iubeam prea mult nu voiam să murdăresc legătura noastră atât de curată cu o minciună, și am tăcut.

Tăcu pentru o clipă. Ecoul unui oftat trecu ca o umbră peste liniștea din jur.

— Temerile mele — continuă Lydia — s'au adevărit. Azi, regret că nu ți-am mărturisit totul. Poate că m'ai fi părăsit, scârbit de femeia care ți-a fost totuși dragă. Rămâneam singură, dar aveam măcar amintirea celor mai frumoase clipe ale vieții mele. Acum, te port cu mine peste o mină ascunsă, care poate exploda în orice clipă, făcându-te părtaș sorții mele. Am greșit și nu știu dacă înfelegându-mă mă poți erta. Dar am făcut-o pentru că te-am iubit mai mult decât pe mine, mai mult decât viața mea. În brațele tale, Radule, eu am uitat trecutul, am uitat sufletul meu, am uitat de Dumnezeu, de oameni.

— Lydio!!

— Nu, nu, lasă-mă să vorbesc. Tu mi-ai devenit totul, idol, noroc, viață, cu o vorbă tot. Trăiam mereu în ideea să-mi curm zilele în brațele tale, în una din nopțile aceste luminoase de pe Bosfor, în supremele clipe, ale fericirii. Mă obseda și gândul să teucid întâi pe tine, să curm firul ambelor vieți dintr'odată. Mă gândeam la aceasta, pentru că n-ți-mi dedea pace frica că va veni o zi, când voalul de vrajă îl va rupe brusc o mână sacrilegă, pe care o simțiam mereu intrând cu răceala ei de ghiață între mine și între tine.

— Calmează-te Lydio!

— Sunt calmă. Ți-e frică că mă nervez? N'ai teamă... Eă Radule, mâna de care mă temeam — s'a întins deja după mine. Tot ce...

Ultima silabă răsună scurt ca un făcânit de metal. Era ca și cum ar fi căzut capacul unui coșciug.

În ușă apăru figura Mariei.

TINEREȚE!...

Lui Sever

În anul acesta Paștile căzuseră în plina primăvară, pe la sfârșitul lui April. Încă din Martie nu mai era pic de zăpadă pe culmi; soarele își iușea razele călduțe, sărutând colțisorul firicelelor de iarbă, sără dogorind mugurii plini de suc, silindu-i să se schimbe în frunzulițe fragede sau flori parfumate.

Caișii și cireșii își scuturau deja petalele, merii erau niși de-o zăpadă rozacee, iar prunii, perii și vișinii erau albi, albi pestet tot, de-ți luau vederea.

Și pajiștea era un covor uriaș, pătat din loc în loc de galbenul păpădiei, sau de albul steluțelor; pădurea fremătă din frunze tinere, pe când viorele își trimeteau pân' departe parfumul lor modest și întremător, îmbalsamând aerul călduț de primăvară.

Paserile călătoare, alungate de asprimea iernei, erau toate înapoi, pela cuiburile lor, dereticându-le și așternându-le cu puf nou, în vederea fragedelor oușoare și micilor pușiori.

Blajul era numai soare, și nu mai viață! Dar nu viața sgomotoasă și destrăbălată din alte părți. Era viața tină, muncitoare și doritoare de mai bine, a sutelor de elevi mai mari sau mai mici, stârnită de căldura primăverii și îndemnată de luminile și sfaturile bătrânilor și bărbosilor dascăli.

Cât de dulce, de liniștită și patriarhală era viața aceluia Blaj, câte planuri și hotărâri mărețe nu s'au plămădit în sinul său de bunică cuminte, dar mai ales câtă dragoste plămădită și nevinovată nu s'au înfiripat sub soarele și primăverile lui verzi și călduțe...

Dar dacă toată lumea blăjeană, se îmbăta de acest aer înviorător și parfumat, apoi desigur cei mai amețiți erau eroii povestirei de față, Sever și Dorel, doi elevi în clasa a VI-a a bătrânului „gimnaziu” din loc.

Nu numai de primăvară erau ei îmbătați, ci și de săgețile înveninate ale micului „drăcușor gol”, cu aripi ca îngerii și tolba și săgeți ca vânătorii, și despre care învățau la mitologie, că-i zice Amor.

Și doamne, insuportabilă-i viața, când afară e primăvară și tu nu ai decât 18 ani și zeul cel mic, cu arc și tolba, se ține lanț de tine, trimițându-ți mereu câte o săgeată

inveninată!... Mai ales, când aceste săgeți vin sub forma unor priviri, câte odată pline de dragoste și foc, alteori reci ca iarna, de te înghiață pe loc.

În toată „Republica”, dela Podul Minciunilor până în Hulă și dela Șipot până la Crucea lui Iancu din Dealul Viilor, nu erau ființe mai nenorocite ca eroii noștri.

Și această nenorocire, unul și-o plângea în nescăi versuri schiope și turtite, cu un conținut ce semăna mai mult a... fabulă sau epigramă, iar celalalt în accentele dureros de duioase ale vioarei, încât se plângeau vecinii, că toată ziua nu le mai stau servitoarele pe-acasă, ci subț ferestrele celor doi trubaduri amorezați.

Dar ce le păsa lor de publicul de subt fereastră!... Inimile lor erau transportate în astfel de ocazii tocmai în al șaptelea cer; de unde cădeau de fiecare dată des-nădăjduite în cămăruța profesorului Caliani, unde stăteau în gazdă.

Iar „Julietele”, după cari suspinau „Romeii” noștri, una blondă ca o Margaretă din Faust, cealaltă șatenă ca un Irinel oareșcare a lui Delavrancea, nici că se sinchiseau de „ah”-urile și „of”-urile lor.

Le plăcea nu-i vorbă, să fie adorată și curțată, dar în șirul lor lung de adoratori, eroii noștri erau cei mai tineri, ca să nu zic cei mai din... coadă, un fel de rezervă pentru cazul, că ar rămâne fete bătrâne.

Și cu cât înainta Primăvara, cu cât mirosul florilor era mai îmbătător, cu atât li se părea viața mai grea, mai insuportabilă.

Până când într-o seară, aproape de vacanța Paștilor, luară o hotărâre mare, mare de tot, de care se mirau și cutremurau și ei. Nu cumva să credeți, că s'au hotărât să arate Dulcineelor lor toată dragostea și tot focul ce le arde înimă!... De o hotărâre așa de mare n'ar fi fost în stare! Ca urmare deci au luat o hotărâre tot... mare, dar ceva mai mică ca cea dintâi: s'au hotărât să moară!

Văd că vă cutremurați și D-Voastră de marea lor hotărâre, dar n'aveți de ce, căci n'a murit nici unul.

— „Ei și cum crezi că putem face lucrul acesta”, întreabă Sever în

memorabila seară înainte de vacanța Paștilor.

— „Ușor de tot — răspunse Dorel — eu am un revolver, tu cumperi gloanțe și treaba-i gata!”

— „Bine, dar ce fel de revolver ai?!”

— „Uite-î!”.. și Dorel scoase din buzunarul hainei o ruginitură de revolver.

— „Dar tu nu vezi, că nu funcționează? Cu asta numai ne facem de râs!”

— „Atunci ce-i de făcut?!” oftă des-nădăjduit Dorel, care voia cu orice preț să moară.

— „Evrica!”.. strigă Sever, după ce se gândi puțin. (La Blaj — pe vremea aceea — se învăța multă grecească, la care Sever era printre cei din... coadă)... „Evrica, evrica, striga el mereu sărind în sus și bătând din palme, încât nici nu-ți venea să crezi, că omul acesta vesel a găsit un mijloc să se omoare, și acesta să-i mai producă și bucurie.

— „Ei cum?!.. Spune-mi și mie!”

— „Foarte ușor!.. Tu ști că am un frate doctor. În vacanța fur dela el o sticlucă cu otravă și cât ai nu măra zece, suntem gata amândoi!”

— „Te ții de cuvânt?!.. Dă mâna încoace!...” și se îmbrățișeară ca doi inși, ce-și iau rămas bun dela viață.

* * *

Primul cuvânt a lui Dorel către Sever după vacanța a fost:

— „Ai adus sticlucă?!” și parcă i-se oprise respirația în gât deatăta nerăbdare, emoție și mai ales... teamă.

— „N'ai nici o frică, uite-o aici!” și scoase din buzunarul vestei o sticlucă ca de vre-o 5—10 gr. cu un lichid verzui, frumos legată cu sforcică și hârtie roza cu steluțe aurii în jurul dopului.

— „Vrei s'o bem acum, ori o lăsăm pe... poimâne?!” se aruncă Dorel cu vorba, o vorbă destul de timidă.

— „Nu!.. mai întâi trebuie să ne vedem „fetițele” (fetițele erau cât și ei, dacă nu mai mari!) și apoi de seară, în fundul grădinii lângă cireș...”

— „Cam la ce oră?!”

— „Nouă, zece, care îți convine!” și se despărțiră.

Dar seara, lângă cireș lungiră vorba cam mult. Mai întâi trebuiră să-și povestească cele petrecute în vacanța, apoi cele de peste zi și numai târziu își amintiră și de nefasta hotărâre, pentru care se găseau

* Un cartier din Blaj.

la ora 11 noaptea, subț cireșul din grădină.

Sever fu cel dintâi, care porni pe calea hotărîrii, grav și serios, de parcă n'ar fi stat în fața morții. Incepu să cânte cu glas duios și destul de plăcut — acompaniindu-se singur la vioară — frumoasa strofă din „Nu m'abandona“!

„O vād și acum te ochi frumoși avea,
„Cu vraja lor o lume 'ntregă cupindea,
„Intînsul cer cu-al stelelor lumini
„Se oglindea în ochii ei senini“!...

... Apoi oftă prelung și prefăcut, parcă ceva s'ar fi rupt în inima lui. (În adevăr i se rupsesse o coardă dela „vioară“).

Dorel lăcrima, aproape plîngea!
— „Sigur ți-a auzit cântecul, căci stă pe-aproape (acest „stă pe-aproape“ se referea la bălaia lui Sever)... și va rămâne în veci nemângăiată, când va auzi că ai murit pentru ea“! Apoi ridicându-și puțin capul:

— „Trebuie să scriu și eu câteva rânduri, Margarettei; un rând, o strofă, o poezie, fie ce-o fi, numai să-și amintească din când în când de mine“!

Scoase apoi creionul și carnetul și începu să scrie, inspirat — în parte — de frumoasa strofă cântată de Sever:

„Celei pentru care mor“

„Atâta foc ai în priviri,
„Frumoaso, 'ncât să nu te miri,
„Că 'n jurul tău îngrămădiți
„Vād numai cete de... părliți“.

apoi adresându-se lui Sever:

— „Și-acum dă-mi sticluța, salvatoarea și binefăcătoarea sticluță!... Am trăit destul și-am iubit și suferit destul“!...

— „Dar îmi lași și mie jumătate! îl rugă Sever cu un glas mincinos și prefăcut, întinzându-i sticluța destupată gata.

Dar el mai mult se aruncă și i-o smulse din mână, decât i-o luă și într-o clipită tot conținutul verzei i se scurse pe gât. Nu mai rămase nici o picătură, necum jumătate, cum le-a fost vorba.

Sever — la rându-i — se aruncă asupra lui Dorel, făcând pe desperatul, că nu mai are cu ce să se omoare, bocindu-se și frîngându-și mâinile.

Dar când Dorel cu ochii roșii, fața descompusă și respirația grea, îl îmbrățișe să-i ceară iertare — înainte de-a-și da obștescul și îndrăgostitul stârșit — Sever, nefericitul și boclucașul Sever, nu-și mai putu reține... răsul și astfel se descoperi toată șmecheria, că otrava

nu era decât apă colorată, fără nici un efect stricacios.

Asfel eroii noștri trăesc și azi; unul e preot într'un sat din Banat, vestit pentru „Ruga“ sa, celalalt s'a făcut militar.

Dar înainte de-ă încheia trebuie să vă mai povestesc, cum ajunse acest din urmă ofițer:

După ce termină liceul, fără să fi terminat și cu boala dragostei, care îl chinuia din ce în ce mai rău, își aduse într'o zi aminte de revolverul de odinioară, îl căută îl curăți cu petrol și vasilină. îl încercă într'o scîndură veche și când văzu că totul merge bine, iar dragostea din ce în ce mai prost, îl puse la tîmplă și... poc! Dar glonțul nimeri — cum era de așteptat — alături înfigându-se în osul de deasupra tîmp'ci, fără să-i facă alt rău.

Văzând, că nici otrava, nici glonțul nu se prinde de el, după cum nici poeziile, epigramele și iubirea lui de fata adorată, trecu în Re-

gat, să-și caute moartea pe câmpiile Bulgariei, căci România tocmai declarase război Bulgariei pentru Cadrilater. Dar nici aici nu fu mai cu noroc!... Scăpă și de glonț și de holera, care secerase multe vieți tinere.

Astfel rămase amicul nostru nemuritor ostaș, punînd între el și vechea-i dragoste un zid de ne trecut, Carpații, pe care tot el și cu alții trebuiră să-l sfarme în 1916 și 1919.

Dar și în focul acestor lupte, nu-l atinse decât un glonț rătăcit, care văzând cu cine are a face, sbură rușinat mai departe, omorînd un caporal.

Astăzi e ofițer în unul din cele mai glorioase regimente ale armatei române, vindecăt de drașos ea-i din tinerețe, pe care tot o mai cântă din când în când în strofe „emoționante“, ca cea scrisă în grădina din Blaj, subț cireșul înflorit, acum 16 ani, înainte de-a-se otrăvi.

HULIAN MICLESCU

O, DACĂ TU...

AL Alexandrescu

O, dacă tu iubito de departe,
În serile senine te-ai gândi
S'arunci privirea-ți dulce spre luceafăr
O clipă, până nu vei așipi

Și sufletul pe scările de raze
Ți l'ai lăsa să urc'e'n legănări,
At face-o clipă pân' la blîndul astru
Și n'ai ști de-ai trecut prin mii de zări.

De te-ai gândi, iubito de departe,
În serile senine aș simți
Ș'n paradisul alb de pe Luceafăr,
Cu sufletele noi ne-am întîlni...

LA DENIE

Gh. I. Olteanu

E în amurg. Salcâmii sunt în floare;
Miresme dulci cutreere largul firii,
Abia simțit, adie blînd zefirii
Și noaptea vine'ncet, șovăitoare.

În vale jos, prin ușa mănăstirii
Pornesc încet lumini să se strecoare;
Călugări mulți, în legănări ușoare
Pășesc acum pe drumul mîntuirii.

Din mute-adâncuri, răspîndind lumină,
Se nasc mărățe facile schpitoare,
Ce sus pe boltă rînd pe rînd s'anină;

Iar din altar, în cumpăniri ușoare
Un glas duios în liniștea deplină
Înaltă rugă jînței creatoare.

IDĂRII IDEIE ȘI EAMIA

Un poet basarabean

Ion Buzdugan: „Miresme din stepă”.
Poezii. București 1922. Prefați de lei 12.

Stepa-i șes larg, fără margini; bolta cercască îi ivește stelele, luceafărul, luna; vântul o răcorește de soare; omul abia se vede, trece, fuge și lasă 'n urmă tăcerea adâncă, pe care a tulburat-o câțva timp și în care domni rămân iarăși paserile și gândacii și, mai rar, fiara. Eu nu cunosc stepa, am simțit o numai din descrierile geografice și poetice; dar, văd, trebuie să aibă mult farmec. Lui Buzdugan stepa îi dă simțiri de dragoste, care-i cer o identificare desăvârșită, o împreunare fizică-mistică, formulată perfect într'un sonet, care, deși este sonet, nu reușește să scadă ardoarea sentimentului:

Și cât privești în jur, și 'n larg cât vezi
Curg ape verzi de ierbi în valuri cu
Privește în amurg, s'au vei privi în zori:
Același ocean etern în frământare!
Pe ierburi scânteind s'aprinde mărgăritare
Și curcubeu ar dă în roua de pe fiori;
Abia din când în când un s'o' fugar
Și-abate rădăcind o umbă călătoare.
O stepă, stepa mea, cu valuri de smarald
Sub bolta de senin nemărginită mare,
Ah, lasă-mă în balsam tot sufletul să-
Să mă scufund pe veci în tainica tăl-
Să mă nasc un fir de iarbă s u o
Și să mă leagăn lin sub vântul verii

Lin-ul din versul din urmă este dorul de repaos, de liniște al sufletului bântuit, pribeag ce caută pacea și norocul. Stepă lui este Bugeagul; cântă-du-l încă odată, cântându-i neastâmpărul vântului, poetul își descoperă și acea neliniște care sporește nota durerii din vers:

Privește 'n lung și 'n lat Bugeagul!
Ca largul lui îmi este,
Sub cer, și sufletul, prib:agul...
O, cine va 'nfelege dorul
Și jalnică poveste
Ce-o poartă călătorul?

Drumețului toate-i par trecătoare; lumea îi este în curgere; curge energic, dar soarta-i este tot stingheră: „Cu vremea toate trec”, se zice într'un sonet; în stepă, rămâne doar jos — păstorul cu doina tristă, și sus — cerul cu stelele conceput original în *Prisaca nopții*. Din concepția aceasta, care are vast în vedere, culeg numai șase versuri:

Stăpănu-și duce ochii în zori de lumini-
Privind la roiul harnic, scânteetor de
Albinele-i de aur cum vin în sbor, în
Pe căile lactee, dând zor la gredinișuri:
Luceafărul e matca, stăpână și dad-că,
Ce-și cârmuește roiul de stele în prisacă.

D'ncolo de stele, dincolo de marginea ne-zărită a stepei li-zurește o taină. Și taina ispitește versul basarabean, care o încearcă în strofa:

Eu aş vrea să fiu o stană,
Piatră care 'n veci nu geme;
De pe-o culme diafană
Să privesc în zori, departe:
Până dincolo de vreme
Până dincolo de moarte!

Nu încapă nici o îndoială: în stropul de rouă argintie care este creierul acestui poet, largurile cerești și întinderile terestre au lăsat luciri, care 'au putere de viață și au farmecul nou-tânăr. Basarabi re-întră în literatura noastră cu notele ei, cu afectul ei, cu un spor de vredn că b găție s fitească.

Fără voie, ca prin surprindere, o pagină, pagina 25, mi-a adus aminte de Costache Stamati, vechiul liric al Basarabiei. Dar nu Stamati ca personalitate completă, ci Stamati ca — cuvânt primitiv, ca mestec de superstiție și ca delicateță, toate în concentrația pe care nu vreau să o ascund de cititor și care urmează (din *Noaptea în Bugeag*):

Orice vîtate în belșug se scaldă,
Orice găză cântă, orice ram vibrează;
Căci în sarutarea-i dornică și ca da
Noaptea ce pământul se îmbrățișează.
Numai tu în lăună străjuiești în noapte,
Suflet singularic, visător de stele
Și te tângui jalnic ierbelor în șoapte,
Ca vrăjit de-o zină, fermecat de lele...
Tu privi a tristă t-o porț între astri
Și din cer îți pare că s lipesc sub gene
Doi luceferi galeși — ochii ei albaștri —
Și ca noaptea neagră, negrele i sprâncene.
Toată noaptea tainic dorul îți aleargă
Pe aripi de visuri, colindând Bugeagul;
Pe întinsul stepei; pe câmpia largă,
Rătăcind te poartă dorul tău, pribeagul...

În linia tradiției Stamati-Buzdugan nu avem drept să privim o notă basarabeană — caracteristică?

Căci, din altă parte, altă poezie străină abia se simte. Numai Goga lucește puțin în câteva versuri (vezi: *vălvătaea* dela p. 75, *făuritori ai pânii*, p. 154 și 88) și mult în *Căsuța veche*; numai de St. O losif ne mai aducem puțin aminte, în *Bunicul*; și de-acți încolo nimic. Și-i dorim să rămâie... cum este, el însuși.

Poezia lui Buzdugan începe dinainte de cataclismul războiului mondial. *Doina înstrăinării* are data: *Iulie 1912, Chișinău*. Ea este o privire aruncată peste hotare; este o întindere a urechilor, să asculte clar doina care vine „de peste hotare”; este o încredere în puterea de viață a neamului. „Criminalul” poet își trăda „patria” rusească!

Găsindu-și apoi adevărata patrie, pe aceasta a cântat-o, parcă de copil ar fi fost tot al ei. Și fu astfel un daos de putere sulle-tească în anii 1916—17, precum arată toată grupa în *pribejie*, cu nesiguranța, cu necunoscutul, cu rugăciunea pentru mbiții țării, cu durerile care, mai ales în înfrângere, au dat versuri luate ca de un ciocan care bate oțelul:

Iar în urmă: lă-u-i drum,
Ceru-i flăcări, câmpu i scrum,
Și cât vezi sub zări; departe,
Totul e prăzad și moarte:
Numai sate 'ncecușite,
Numai visuri prăbușite,
Numai câmpuri sângerate,
Numai cruci nenumărate.

Dragostea care umpluse stepa acum a umplut țara. Nămic aceasta nu are, să nu îi lăsat o urmă adâncă în simțirea poetului basarabean, care este, astfel, al nostru al tuturor.

Însă spațiul meu îngust mi-aduce aminte că în acest articol nu-l mai pot însoți și mai departe. De aceea rog pe cititor să dea o deosebită atenție titlurilor: *Rândunica*, *Brumatul*, *Toamna în parc*, *Agonie de toamnă*, cu note luate din bogăția sentimentală a religiei creștine.

De-așfel tot vîlmul este prisupt protecția acestei bogății măr-turisite cald dela întâia pagină, în imnul către Creator.

G. Bogdan-Duică

Un poet liric: G. Rotică

În mijlocul avalanșei copleșitoare de „poziți cerebrale”, cari toți obișnuesc să vadă idei și să filozofeze

în imagini, volumul dlui G. Rotică ne sosește ca un val proaspăt de poezie simplă și fragedă trezind în inimile noastre ecoul unor cântări din alte vremuri. Titlul cărții* nu oglindește poate destul de credincios conținutul ei. În „paharul blestemat”, nu fierbe cucuta lui Socrate, nici hașușul lui Baudelaire. E eterna otravă a iubirei, din cupa căreia bem mereu cu toții. Versificatorii contemporani au lăsat-o să le cadă din mână; G. Rotică ne-o întinde cu amândouă mâinile, cu un gest de admirabilă sinceritate. Sorbim din ea un amestec veșnic nou de lacrimi și de voluptate, de duioșie și de dorinți, de elanuri și de sfârșeală. Pătrunzând în tainele minunate ale acestei alchimii sufleteșii, un magician al ritmurilor poate întineri oricând veșnica poveste.

Aceea pe care o însufletește dl G. Rotică nu se rostogolește în valuri desnădăjduite, nu blastemă și nu plânge. Avem în fața noastră un îndrăgostit avertizat, încărcat cu o adevărată comoară de indulgență :

„Și azi ca totdeauna în chipul tău tăcut
„Eu știu că judecat-am o vinovată mare;
„Și azi ca totdeauna nu știu cum s'a făcut
„Că m'am trezit la urmă tot eu cerând
[iertare.”

Poezii au o soartă pentru care nu știu dacă merită să fie mai de grabă compătimiti sau invidiați. Ei nu sunt adesea de cât oglinda frământărilor noastre proprii. În versul lor ne tâlmăcim pe noi înșine. Iată pentru ce sentințele noastre, în ceea ce privește arta lor, pot să greșească tot atât de ușor ca altădată credința astrologilor, cari puneau soarele să se învărtească în jurul pământului. Mă încumet să decretez totuși, dela acest loc modest de recenzent literar, că în poezia d-lui G. Rotică scilipește pretutindeni o notă cu desăvârșire originală, pe care n'am întâlnit-o încă în lirica românească. E un delicios scepticism sentimental, o îngăduință senină în fața slăbiciunii femeiești și un accent de resemnare atât de omenesc, încât farmecul pe care-l răspândește n'are nevoie de multe artificii, de încălcite metafore și de complicate sugestii, pentru a ține strecura în gând și să rămână acolo multă vreme :

„Ca să nu uit vremea în ceasul judecății
„Cât mai împovărată de ele să-mi apari,
„Greșeală de greșeală eu le 'nsemnez
[pe toate

* G. Rotică: *Paharul blestemat*, poezii, editura literară a „Casei școlarelor”.

„Și simt o neînțeleasă, ne bună voluptate
„Cu cât greșeli mai multe îți află, și
[mai mari.
„Le-adun cu voluptate, iar când sosește
[ceasul
„Greșelile să-ți judec și glas să-i împrumut
„Asprimei ce în pieptu-mi gemea nerăb-
[dătoare,
„Eu ți le iert pe toate, ca 'n ziua următoare
„S'o iau dela 'nceput...”

Acest leit motiv, care se împletește printre strofe vesele și strofe triste, revine mereu ca un *momento* bine cunoscut :

„E sfântă vina noastră, căci noi o răs-
[plătim
„In nopțile de sbucium cu chinul cel mai
[greu
„De-a n'o voi și totuși de-a o dori mereu”.

Poetul e împăcat cu soarta pe care i-o pregătește patima inimei lui, el se lasă în legănarea unui duios fatalism, iubind, suferind și iertând. Citiți-i cartea, îl veți înțelege și-l veți prețui...

Alexandru Hodoș.

Iubileul „Revistei Economice”

Împlinind un sfert de veac de existență, ceea ce în publicistica românească echivalează cu o vârstă de patriarh, *Revista economică*, organul asociației băncilor ardelenesti, „Solidaritatea”, a scos un foarte frumos număr jubilar de 230 pagini.

Colaboratorii *Revistei economice* s'au folosit cu acest prilej pentru a arunca o privire în urmă asupra celor 25 ani de viață banchară a românilor din Ardeal și Banat, fixând și contribuția *Revistei economice* la lămurirea problemelor cari au agitat viața noastră economică din Ungaria de ieri. Intemeietorul *Revistei economice* a fost răposatul Diaconovici, încă pe vremea când funcționa ca director al „Albinei” din Sibiu. Inceputurile au fost, se înțelege, modeste. Au urmat apoi la conducere, pe rând, dnii Ion Lepădatu și Constantin Popp. Astăzi, ea se află în îngrijirea atentă și pricepută a dlui Vasile Vlaicu, din a cărui inițiativă se publică în același număr festiv o adevărată monografie a așezămintelor noastre de credit, cu tot trecutul și cu toate perspectivele lor, precum și o oglindă a meseriașilor și industriașilor români din Ardeal și Banat, — cea dintâi în acest gen în literatura noastră economică.

Urmând același drum al tradiției sale, examinând cu cumpăt și cu obiectivitate chestiunile cari cad în cercul specialității sale, *Revista economică* va putea să constituie în același timp un factor de luptă și un organ de îndrumare. Ec.

Culturale

Literatura românească și cei care o sprijinesc. O destăinuire fugară strecurată deunăzi, ca o simplă pilduire, la cronică mărunță a unei tinere reviste dela București, ar putea să pună din nou în discuție ajutorul oficial acordat culturai românești. Printr'o întâmplătoare indiscreție, aflăm deci la cât se ridică suma globală chemată să ferească publicațiile noastre literare, a căror existență se scurge atât de anevoios printre scumpetea tiparului și indiferența publicului; e vorba, nici mai mult nici mai puțin, decât de o sută de mii. De atât dispune ministerul Cultelor și Artelor pentru a sprijini sărăcia tipăriturilor noastre din întreaga țară. Un pumn de grăunțe unei lumi înfometate de lumină. Darurile dlui Vintilă Brătianu, marele Vistiernic al guvernării actuale, nu sunt prea bogate.

E de prisos să ne mai mirăm, în fața acestor persistente dovezi de avarie sufletească. Cunoaștem prea bine gândurile cari călăuzesc pe cărmuitorii actuali ai României, în majoritatea lor oameni ai finanței, susținători sau întreținuși ai băncilor mari, obișnuși să prețuiască numai bunurile pipăibile, disprețuind pe cele spirituale. Această burghezie utilitaristă, care, românească fiind, ar trebui să se arate ca cea dintâi protectoare a scrisului românesc, dimpotrivă: îl prigonește. Bacșișul pe care îl aruncă e mai de grabă o jignire. Ajungem astfel să ne întrebăm ce ne-am face dacă, din puterile lor slabe, unii intelectuali pătimiși n'ar susține cu jertfe proprii câteva reviste literare, și dacă unele așezăminte generoase, cum e Fundația prințului Carol n'ar lua asupra sa editarea câtorva tipărituri periodice?

Căci, până și modestele ajutoare cari se dau, picături de apă într'un ocean de eforturi merituose, nu se impart acolo unde ar aduce totuși un cât de mic folos. Subvenția pentru cultură a ajuns un instrument de răsplată electorală ca aliadată localurile de tutungerie. Un tablou nominal al celor rari privilegiați ar limpezi multe nedumeriri. S'ar vedea atunci cine sunt propagandiștii civilizației, mai cu seamă în noile provincii și publicul nostru ar avea prilej să vadă câți dintre ei sunt împrieteniți într'adevăr cu masa de scris și câți sunt numai „comsvoiajorii” unui așa zis apostolat cultural. Dl ministru al cultelor Lapedatu, poate ar putea să ne dea acest tablou, în lipsa căruia în Ardeal se vorbește de sume fantastice, pe care ministerul Dsale l'ar fi acordat unora și altora.

Călătorind prin Ardeal...
Teatrul național din Cluj, închizându-și porțile mai de vreme decât de obicei, a plecat într'un lung turneu prin Ardeal. A fost o idee fericită, mulțumită căreia publicul nostru din micile orașele transilvănene își poate da seama de progresele realizate în tânăru nostru așezământ de artă: singura trupă teatrală statornică de dincoace de Predeal.

Se va reprezenta în unsprezece centre românești, dela Satu Mare până la Orăștie, admirabilul poem al dlui Zaharie Bărsan: *Trandafirul roșii*, apoi o veselă farsă de Molière: *Violențele lui Scapin*. Ar fi fost poate de dorit ca și cea de-a doua piesă să fi fost luată tot din repertoriul original: *Sorana* dlui Ion Al. Brătescu-Voinești, *Paianjenul* dlui A. Herz sau, la urme următoare, chiar o comedie de Caragiale, care nu s'a demodat încă de tot.

Ar fi fost o pildă cu înțeles dată altor tovarăși de excelenți actori bucureșteni, mult mai larg datorite de d. Al. Lapedatu, cari ne-au jucat (admirabil, fără indoială!) operele lui Bernstein, Molnar și Melchior Lengyel...

Bicentenerul lui Kant. În cursul unei Apriile, anul acesta, s'au împlinit două sute de ani de la nașterea lui Imanuel Kant, una din mințile cele mai cuprinzătoare care au înflorit în omenire; numele său nu se poate despărți de acel al filosofiei însăși.

Fire singuratică și sobră, Imanuel Kant, care nu s'a despărțit niciodată de orașul său natal Königsberg, a

desfășurat o activitate neobosită până aproape de sfârșitul vieții sale, adică până la vârsta de 80 ani. Sistemul său de gândire n'a fost dărămat nici până astăzi. Alte înțelepciuni au crezut că pot deslega grozava taină a rostului lumii, dar câștigurile pe seama adevărului veșnic n'au sporit cu mult. Morala sa riguroasă, impunând conștiinței omenestii acel „imperativ categoric”, nevoia unei ordine divine, desvăluește înaintea ochilor noștri desăvârșirea caracterului ca cea mai înaltă țintă a vieții. Cine se mai gândește astăzi la lozinca solitarului cugetător dela Königsberg: „Făptuește totdeauna astfel, ca fapta ta să poată fi ridicată la rangul de lege morală pentru toți ceilalți”.

Filozofia pozitivă a veacului trecut a întunecat puțin strălucirea idealismului kantian. Astăzi, dela război încoace mai cu seamă, învățații se întorc pe aceleași cărări luminoase. Perspectivele lor au fost deschise, acum două mii cinci sute de ani, de Plato. Ceeace însemnează că mintea omenească a reușit de-atunci să biruiască vâzduhul, dar turburătoarea lume de dincolo de simțuri îl e tot atât de necunoscută.

Politice

Un ministru al minorităților.
— Dl Gh. Tătărescu, subsecretar de Stat la ministerul de Interne, e astăzi unul dintre cei mai pătimiși călători din România-intregită. Această slăbiciune l'a cuprins, e adevărat, numai de când umblă în vagon special. Acum trei ani, pe vremea guvernului Averescu deși a fost ales cu ajutorul administrației deputat de Zălau; totuși de-atunci n'a mai fost văzut prin Ardeal. Voind parcă să repare lunga dezinteresare față de foștii săi alegători, acum alargă fără astâmpăr dela Cluj la Timișoara și dela Oradea Mare la Brașov, foarte ocupat cu anchetele și cu banchetele pe cari le organizează. Guvernul actual a inaugurat un sistem nou de ministri — fantomă, veșnic pe drum circulând dealungul țării ca argintul viu, rezolvând acte de mare importanță în sala de așteptare a unui hotel, pe peronul gării sau, în cazul cel mai bun, pe masața încărcată a vagonului restaurant.

Ministrul-fantomă face, se înțelege și declarații la gazetă. Din nefericire, ele se cam contrazic. Așa a pățit deunăzi d. Gh. Tătărescu, care a contestat mai întâi

dreptul de existență al partidului maghiar, pentru a reveni (tot cu trenul) peste câteva zile, rectificându-se pe de-a întregul Mărturisim, că nu prea înțelegem utilitatea unor asemenea turnee; afară numai dacă ele nu sunt preludiul unui alt turneu, pe care actorii Teatrului național din București îl vor face pe cheltuiala statului cu piesa „Când vine viforul”, care e tot a dlui Gh. Tătărescu. Nu prea înțelegem, pentru că tot mai avem puțină încredere în cultul competenței și nu vedem cum o problemă atât de delicată ca cea a minorităților va putea fi rezolvată cu interviuri contradictorii și cu agreabile excursii de studiu.

Poate că d. Gh. Tătărescu va sfârși, până la retragerea partidului liberal, să se familiarizeze puțin cu chestiunile pe care le are în grije. Nu vi se pare însă că atunci are să fie cam târziu?

Serbările dela Blaj. — Cu câtă plăcere încreștăm aici, printre întâmplările politice, serbările dela Blaj, organizate în amintirea zilei de 3/15 Mai 1848. Ieșim atât de rar, astăzi, din fagașul strâmt al întrecerilor dintre partide, din vulgara supralicitare de insulte și făgădueli deșarte, încât, cu drept cuvânt această zi de pelerinaj pe „Câmpul libertății” va ajunge cu vremea una din puținele clipe de reculegere în cursul unui an.

Un mare cugetător a descoperit odată, coborându-se în adâncul ființei sale, că lumea e cărmuită mai mult de morți decât de vii. Nu se gândise, de sigur, numai la pornirile rele ale strămoșilor. Atavismul poate să fie de multeori o boală. Tradiția e totdeauna o forță. Iată pentru ce, ar trebui să lăsăm pe scumpii noștri dispăruți să vorbească mai des în inimile noastre... Pe larga câmpie de lângă Blaj vom găsi totdeauna puterea aceea misterioasă care isbucnește în brațe și în cuget de câteori oamenii legați de un cămin iubit se întorc spre mormintele trecutului. De-acolo răsar totdeauna îndemnurile bune, exemplele unui patriotism nepătat, amintirea unei credințe, ale cărei forțe au biruit. Așa am privit și anul acesta serbările dela Blaj și nădăduim că ele vor rămâne un sacru obicei al românismului din tot cuprinsul acestui colț de țară.

O nouă iobăgie. — Multe nemulțumiri au fost scoase la iveală odată cu înfăptuirea reformei agrare

multe abuzuri s'au săvârșit, multe calcări de lege s'au petrecut, picurând toate laolaltă o dureroasă desamăgire în sufletele celor cari așteptau cu încredere pământul făgăduit. Gazetele au publicat în ultimele săptămâni câteva documente de necrezut, din care reiese clar nedreptatea făcută locuitorilor români din Munții Apuseni. Păduri întregi, aparținând magnaților maghiari s'au exploatat de evrei, la dulcea complicitate a cărora s'a adăugat și pofa de câștig a unor distinși sam-sari români, au fost sustrate dela expropriere fără nici o jenă și sunt devastate cu o lăcomie furioasă în detrimentul populației bășinașe. Birții noștri Moți, atât de greu încercați în cursul veacurilor, și atât de credincioși ideii naționale, sunt aruncați din nou în ghiarele iobăgiei, căci sunt siliți prin porunci ministeriale să plătească pășunea și lemnele din pădure cu numeroase zile de muncă, — cincisprezece până la douăzeci și cinci pe lună, — în-tocmai ca pe vremea lui Horia, Cloșca și Crișan.

Vă fi oare nevoe să fim din nou trași pe roată pentru a intra în drepturile noastre?

Diverse

Ce să citească fetele? Intrebarea aceasta a mai fost actuală acum douăzeci și cinci de ani. A adresat-o „societatea fetelor tinere” din Paris marilor scriitori Hauptmann, Ibsen și Zola. Cei dintâi doi nu și-au luat osteneala să răspundă. Li s'a părut poate, prea delicată intrebarea. A răspuns numai Zola. „Dvoastre vă așteptați desigur, — spune marele romancier în răspunsul său, — să vă recomand scrierile mele. Dar nu! Un scriitor nu e îndreptățit să-și recomande el însuși scrierile. Aceasta e treaba cricicii. Iar pentru Dvoastre, scumpe Dvoare, cei dintâi și cei mai buni critici sunt — părinții. Adresați-vă lor și — urmați-le sfatul. Vă asigur, că atunci, nu veți citi decât cărți bune, potrivite pentru Dvoastre”.

— Suferințele ziarului Times. Suferințele gazetelor și revistelor românești sunt prea bine cunoscute. Dar își au suferințele lor și marile zăre străine. Așa, mai deunăzi se plângea directorul ziarului englezesc Times, că i legăra, care amănă izbucnirea vre-unei revoluții în America de sud îl costă nici mai mult, nici mai puțin decât 24 mil de franci. Ziarul apare în zorii zilei și răspunde sezațională și ire în toată Londra. Dar peste două ceasuri apare alt ziar, care se vinde mai ieftin și reproduce știrile. Direcțiunea ziarului cere apărarea legii. Se și pornește procedura și în trei zile, după cheltuieli de încă 12 mil de franci, judecătoria aduce sentința, care oprește punerea în vânzare a ziarului cu pricina. Atunci, bine înțeles, e prea târziu.

Unde se mărită toate fetele? În Siam. După legile acestei țări, toate fetele, cari nu se mărită până la vârsta de treizeci de ani, devin fete de stat și sunt întreținute din casa statului, într'un fel de institut. O altă lege a aceluiași stat mai precizează, că toți flăcăii, cari săvârșesc vre-o greșală împotriva regulilor bune-cuviințe sunt siliți să ia în căsătorie pe vre o fată de stat. Celor cu greșeli mai mici li-se face favorul să-și aleagă ei pe viitoarea consoartă, iar cei cu greșeli mai mari sunt siliți să primescă pe aceea, pe care li-o dă statul. Astfel în Siam toate fetele, fără excepție, se mărită.

O statistică ciudată. Marele statistician Hoolt Sholling a calculat, că în anul 1859 tot al 535-lea om a fost nebun. În 1897 numărul nebunilor a fost unul la 312. Dacă vor merge lucrurile tot astfel, spunea Holt Sholling, în 1897 vom avea tot un nebun la 100 de oameni. În 2139 tot al zecelea om va fi nebun, iar în 2287 pământul întreg va fi o — casă de nebuni.

Gelozie și în ceasul morții. În orașul St. Illiers din Franța trăia un lemnar cu numele Lesieur, care avea o nevastă frumoasă. Era gelos la culme, așa încât viața frumoasei nevaste a fost un șir neîntrerun de scene drăguțe. Gelozia lui era cunoscută până la al treilea departament.

Căzând greu bolnav, la pat, sârmanul om a simțit, că i se apropie sfârșitul. De altcum și în cursul boalei îl munciă numai gândul: Nu cumva îl înșeală scumpa lui Lizetta? Iar când într-o noapte a simțit fiori morții tot mai aproape, și-a adus cu groază aminte, că Lizetta o să-și înșele poate, după moarte. Mai grozavi decât acești fiori erau fiori ce-l cuprindeau la gândul, că nevasta lui o să ajungă în brațele altui bărbat. Adunându-și toate pulețile, s'a dus la patul nevastei sale, care dormia. S'a aruncat asupra ei și a sărutat-o. Când a simțit, că i rima ei nu mai bate, s'a întors la patul lui luând un briciu și-a tăiat beregata.

O fară de lapte și miere. Unde poate să fie această țară minunată? Ne-o spune z'arul evreesc parizian L'Oeuvre. E România. Dovadă, nunta Racheliei, fiica rab-nului din Sighet, care s'a celebrat zilele acestea. La această nuntă s'a consumat un vagon de băuturi, 60 de vite, 300 găste și 1000 de pui. Un ziar din București, de obicei bine informat în ce privește pe coreligionarii din Sighet se întreabă: cum de această stare nu s'a publicat și în ziarele... românești. Ii spunem noi. Nu li-s'a... transmis. Vre un evreu, în drum prin Sighet a transmis o desigur ziarului L'Oeuvre și astfel, măcar din acest izvor știm și noi, ce Cănaan e pământul țării românești pentru toți fiii poporului celui ales.

Alexandru cel mare și ideea mesiană. Profesorul Kleantes Nicolaidis dela Academia orientală din Viena a citit o foarte interesantă conferință despre cultul lui Alexandru cel mare la popoarele Europei. Împărăția puternică a lui Alexandru nu s'a întemeiat numai pe arme, ci mai ales pe binefacerile culturii grecești. Aceasta a contribuit, ca înzi, medii, asirii, perzii și chiar evreii să considere pe Alexandru cel mare ca pe un Mesia. Intemeierea Alexandriei a fost o încrușare a culturii grecești cu cea egipteană. Impreju-

rarea, că Evreii au fost eliberați de jug străin prin Alexandru cel mare a dat naștere primelor legende „Alexandriene”, cari apoi au trecut la arabi, iar arabii le-au lăsat în toate părțile. În Europa legende Alexandriene le-au răspândit Maurii din Spania. Cultul lui Alexandru cel mare a avut rădăcini foarte adânci. Califi de Bagdad se numiau „urmașii marelui Alexandru”.

Tolstoi, a descoperit în Persia o sectă așa numită a babilștilor, a cărei idei mesianice sunt toate în legătură cu istoria vieții lui Alexandru cel mare. Principiile acestei secte de altcum sunt — te osofice. — Noi mai adăogăm, că și minunata noastră „Alexandrie” e un răsnet al cultului de odinioară a lui Alexandru cel mare.

Parada măgarilor. Z'arul „Manchester Guardian” publică o dare de seamă asupra „defilării de întâi Mai a măgarilor”, un obicei venerabil, ce se respectă în Manchester de 45 de ani. În această defilează pe străzile orașului toți măgarii, împodobiți cu frunze și cu flori. O comisie orășenească apoi împarte premii fericiților proprietari ai măgarilor celor mai frumoși. Intregă serbarea de altcum o aranjează societatea pentru protecția animalelor.

Spicuiuri

de Tr. Stefanovici.

Academia franceză a decernat de curând unul din premiile sale Domnului Bourguignon, orb din războiu, în prezent profesor la școala normală din Charteville. Și ia-ă pentru ce:

D. Bourguignon fu rânit la Saint-Hilaire-le-Grand, în timpul luptei dela Champagne. Făcea parte din reg 6 de artilerie. Un obuz german exploză și schijele îl loviră drept în față. Căzu, fu ridicat, transportat la spital și operat. După opt zile de amorțire își recăpătă cunoștința dar nu mai vedea. Nu se descurajă cu toate acestea: se porni pe lucru continuându-și studiile de algebră și geometrie. Astăzi își pr dă la școala normală cursul regulat, scriind pe tablă formule de algebră, desemnând perfect toate figurile de geometrie, rezolvând cu creți în mână și cu o strașnică limpezime, toate problemele cu aceiași siguranță ca și un neorb.

D. Bourguignon a explicat celor cari nu se puteau mira îndeajuns de atâta extraordinară energie, că în minte el are totdeauna imaginea figurilor de geometrie și u formulelor algebrice pe care le creează în timpul demonstrațiilor sale. Chiar în caz de întrerupere, în lucrarea sa, el revede, decum reîncepe cursul, formula sau desemnul așa cum îl lăsase, fără nici o ezitare, fără nici o confuzie.

E o minunată dovadă de îndărjită voință și de o nespūsă tărie sufletească. Și totuși... sunt așa de mulți neorbi cari nu știu și nu vor să vadă!

Un om precaut. Simțind că nu mai are mult de trăit un parizian, Léon Bessrand, își scrie ultimile dorințe cu câteva zile înainte de a muri. După moarte testamentul fu deschis și familia ceti cu mirare: „Cum eu nu țin deloc să fiu îngropat de viu, doresc ca un medic să-mi taie gâtul după ce mi se va fi verificat moartea”.

Bine înțeles că se procedă contorm dorinței însă cu o foarte mică schimbare: Un medic veni și îi tăie nu gâtul ci numai carotida, reducând astfel la zero perspectiva unei îngropări de viu.

Dealtfel metoda aceasta ar trebui să se generalizeze căci trebuie să recunoaștem că e preferabilă, în caz de amorie, moartea aceasta deasupra țăranei — morții sub fărăna care în acest caz n'ar fi deloc „ușoară“.

America

S'a descoperit în California, în urma unor săpături, un craniu omenesc căruia paleontologii îi atribuie o jumătate de milion de ani de existență; craniul, a fost găsit printre ghețurile unei văi unde decurând au fost descoperite resturi de mastodonti (se știe că mastodontii sunt mam ferele cele mai mari cari poplau toate regiunile globului în epoca terțiară și cea cuaternară adică în perioada formării pământului și apoi în aceea a extensiunii marilor ghețari). În valea Rifului: s'au găsit de-asemena resturi de fosile umane cu mult înainte dar ele au în ceace privește craniile o formațiune frontală mai puțin primitivă decât a celui găsit în California.

La ce servește uneori și onora telefonia fără fir. Pe când, în Washington, în marea sală de concerte, peste 100 000 de auditori ascultau cu atenție o simfonie de Beethoven, transmisă prin radiotelefonie, concertul fu deodată întrerupt și speaker-ul (citește spicăr-ul!) anunță următoarele:

Prezidentul Statelor-Unite și-a pierdut motanul E în vârstă de șapte ani, răspunde la numele de Tigru și a fost pierdut Vineri seara. Prezidentul va fi peste măsură de recunoscător persoanei care va readuce pe Tigru la Casa Albă. Mulțumiri. — Și... Tigru fu găsit!

16.000 kilometri în 4 minute! De curând un amator american din Hartford (capitala statului Connecticut, unul din Statele-Unite ale Americii de Nord) trimițând un mesaj prin telegrafia fără fir, unui alt amator din Sleepy Eye care transmite la rândul său comunicarea în insulele Hawai, răspunsul, urmând acelaș drum la întoarcere, a ajuns la primul operator după patru minute și 18 secunde.

Această cifră consitue un record pentru transmisiunea amatorilor. Distanța dela Hartford până la Sleepy-Eye este de 1800 km iar distanța dela Sleepy-Eye până la insulele Haway de 6200 km ceace reprezintă dela Hartford la Haway 8000 km. Adăugând aci cei 8000 de km dela întoarcere se ajunge la totalul de 16000 km parcursi în 4 minute și ceva.

Scrisori dela Redacție

C. Bănat. Dați-ne numele și localitatea. Răspunsul vi-l dăm publicând „Primăvara“. „In seara de Crăciun“ nu merge.

I. I. F. Căutați să evitați astfel de expresii în poezia Dv.:

„Ultima dorință'n mine'mi spintec“ sau altele la fel, care banalizează și-i răpesc poeziei orice farmec. Cea mai reușită este cea în formă populară, dar și aceasta are un sfârșit foarte puțin poetic:

„Unde fi-va senzul nost?
„Ne'trebăm intruna.
„Ne'mpăcăm c'un singur rost
„Ce ni-l dă minciuna“...

Lae din Bănat. Dacă pofta Diale de-a scrie este atată de mare, după cum zici, apoi nu încercăm să țio stricăm. Scrie deci mereu, scrie înainte, dar trimite cât mai rar la reviste ca să trimiți lucruri mai bune.

Aurel Zeghean. Primit. „In ceasuri târzii“ va apărea, când îi vine rândul. „O amintire“ nu merge.

S. R. Dacă veți isbuit să eliminați unele expresii forțate, unele greșeli de limbă și să dați mai multă spontaneitate și căldură scrisului Dv., veți putea scrie lucruri publicabile. Acestea nu merg.

C. N. „Acelaș dor“ s'a pus printre poeziile ce vor apărea.

Al. I. B. „O dacă tu... este pusă printre cele ce se vor publica. Aveți deci puțin răbdare, căci avem foarte mult material. Ce ați trimis acum nu merge.

Nison D. Vă rugăm să ne dați numele adevărat și relații despre Dv. Poezia ce ni-ați trimis-o este o plăcută surpriză pentru noi.

Draconarius. Primit. Va apărea.

B. G. „Melancolie“ și „Cântecul toamnei“ nu sunt destul de cișelate pentru a se putea publica.

V. M. Carpatin. Influența marilor poeți este prea străvezie asupra scrisului Dv. și ca să scrieți versuri publicabile, trebuia să vă scăpați de această influință.

N. L. Dafin. Iată o strofă din poezia Dvoasiră:

Toamna în pădure
Plâng stejarii
Secularii...

Gr. Geaflea, preot. Am primit cei 200 lei și v'am trimis din nou numerii 1—8 din a. c.

Pipoș Gavril, Huedin. Am primit 100 lei.

A. X. Morela. nepublicabilă.

C. D. în B. „In lumea celor duși“ va apărea. Asupra piesei ne vom pronunța mai pe larg, când văntâlnim ocazional.

Marioara Gabor, Cluc Sânmărtin. Confirmăm primirea sumei de lei 180.

Lucreția Adamovicu, Covăsinf. Confirmăm primirea sumei de lei 180, sunteți în rând cu abonamentul pentru tot anul curent.

Elenuța Popovici, Cib. Suma de lei 100 am primit-o.

Em. Costinescu, Buc. Am primit suma de lei 180 abonamentul pe anul curent.

Pascu S. Adam, Dobra. Am primit 90 lei, abonamentul Dv. e plătit până la 1 Iulie a. c.

Dumitru Tonceanu, Reghin. Am primit cei 90 de lei.

Publicații noi

Dr. Alexandru Borza: *Protecțiunea naturii în România*. Ardealul, Cluj, 15 Lei. O caldă pledoarie pentru protecția florei rare de pe teritoriul României, care se distruge prin exploatarea tot mai fără milă a munților noștri. Autorul cere o protecție de stat, expropriind anumite teritorii și dându-le în posesiunea Universității din Cluj.

Anuarul școlii reale superioare din Cernăuți publicat de Alexandru Vitencu, pe anul 1922—1923.

Junimea literară, numerii 1—2 — 1924.

Gândul nostru, anul III. Nr. 2. Iași.

Arhiva C. F. R. anul II. Nr. 17—19. Chișinău.

Căminul nostru, anul I. Nr. 3—4. Sighetul Marmăției.

Dr. O. Ghibu: *După cinci ani dela unire*. Tipografia Națională, Cluj, 25 Lei.

D. Anghel: *Proza*. Editura Cartea Românească, 25 Lei.

G. Rotica: *Paharul blestemat*, poezii. Cartea Românească, 25 Lei.

Dr. I. Glavan: *Cum vedem*, Cartea Românească, 3 Lei.

C. Negruzi: *Din păcatele tinerețelor*, Cartea Românească, 250 Lei.

Scânțea, anul I. Nr. 3—4. Revistă a elevilor liceului „Petru Maior“ din Gherla.

Ion Agârbiceanu: *În clasa cultă*, povestiri, ed. II. Editura Cartea Românească, 30 Lei.

I. L. Caragiale: *Momente, schițe, amintiri*, editura Cartea Rom. 25 Lei.

Lucreția Petrescu: *Păcatul*, dramă în 7 acte. Cartea Rom. 15 Lei.

I. Simionescu: *Folosințe nesocotite în gospodărie*, Cartea Rom. 3 Lei.

Costel Dumitrescu-Delavarona: *Infumuratele*, comedie în 3 acte din viața școlară. Editura Anca Cluj.

Alex. Cișmar: *Razele x*. Cartea Românească 3 Lei.

Dr. N. Manicatide: *Mama și copilul*. Cartea Rom. 3 Lei.

I. A. Bassarabescu: *Spre Slatina și alte nuvele*. Cartea Rom. 250 Lei.

D. Bolintineanu: *Căldătorii la Români* Macedoneni. Cartea Rom. 250 Lei.

G. Pallady: *Simboluri*, poezii. Editura „Ramuri“, Craiova.

1228

Emilian Stoica, proto-pop

jud. Târnava-Mare

Cohalm

!!!
ABONAȚI

pt. săteni foaia populară ilustrată

„LUMEA ȘI ȚARA“

Adresa: Cluj, Piața Cuza Vodă 16
Numeri de probă gratuit!

„Nu-l întreci cu nimic, dar
il găsești pretutindeni“

Geza Herczeg, fabr. chimică, Cluj.

In zilele acestea a apărut vestita carte alui Roderich — Stolheim:

„Jidanii în comerț și secretul reușitei lor“

în traducerea românească a dlor Dr. S. Julea și I. Măgură. Se poate comanda la dl Iustin Ilieșiu, Cluj, str. N. Iorga 2. Prețul 50 Lei.

„Loteria Sindic. Presei Rom. din Ardeal și Banat“

oferă publicului cel mai bun plasament. În schimbul sumei de 2 lei, costul unui bilet,

oricine poate câștiga 100000 lei.

Loteria Sindicatului Presei Române din Ardeal și Banat

oferă 5412 câștiguri

în sumă globală de 500.000 lei,

având câștiguri principale de 100.000 lei, 50.000 lei, 25.000, 10.000 lei etc. Loteria se va trage la 16 August 1924 în Cluj, în prezența autorităților și a publicului. Câștigurile sunt garantate. Comenzile se fac prin mandat postal, trimițând minimum costul a 10 bilete, la sediul Loteriei Sindicatului Presei Române, Cluj, Piața Unirii 29. Costul a zece bilete este 20 lei. Biletele se vor remite recomandat prin poștă.

Cadoul cel mai frumos pe care-l puteți face unui prieten, rude sau cunoscut, este o colecție din revista biunară

„COSINZEANA“

cu sute de ilustrații,
poezii, nuvele, schițe
romane, articole și
flori de-o zi.

Colecția din anul 1922 costă
120, cea din 1923 — 150 Lei.